

Rapport

I beskæftigelse efter folkepensionsalderen

Opgørelser baseret på Ældredatabasen

Mona Larsen, Anna Amilon & Freya Casier

Titel (maks. 2 linjer) – Opgørelser baseret på Ældredatabasen

© VIVE og forfatterne, 2019

e-ISBN: 978-87-7119-630-6

Forsidefoto: Ricky John Molloy/VIVE

Projekt: 301259

VIVE – Viden til Velfærd

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11, 1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

Forord

Erhvervsdeltagelsen blandt personer over 60 år er steget ganske markant de seneste to årtier. Stigningen er vigtig i forhold til at kunne skabe balance i økonomien, når andelen af ældre i befolkningen stiger. Stigningen i ældres erhvervsdeltagelse har imidlertid hidtil primært fundet sted blandt personer i alderen 60-64 år, dvs. blandt personer, der er under folkepensionsalderen.

Formålet med denne rapport er belyse, hvor mange der er i beskæftigelse, efter at de er fyldt 65 år, og hvad der karakteriserer dem, der er i beskæftigelse og deres beskæftigelsessituation. Hensigten med undersøgelsen er at få et indblik i, hvad der er motiverne og barriererne for at arbejde efter de 65 år. Resultaterne kan dermed bidrage til at give et kvalificeret bud på, hvordan man på samfunds- eller virksomhedsniveau kan forøge ældres motivation for at arbejde efter folkepensionsalderen.

Rapportens resultater bygger på Ældredatabasen, som er en central kilde for VIVEs ældreforskning. Databasen er en forløbsundersøgelse, som har indsamlet interviewdata for et repræsentativt udsnit af hver femte årgang på 52 år og opefter i hvert femte år i perioden 1997-2017. Denne rapport tager primært afsæt i oplysninger om 67-, 72- og 77-årige i 2017. De anvendte interviewdata er koblet med registerdata om uddannelse og tidligere arbejdsmarkedsstatus.

Beskæftigelsesministeriet har bedt VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd om at gennemføre undersøgelsen, ligesom Beskæftigelsesministeriet har finansieret undersøgelsen. Rapporten er udarbejdet af seniorforsker Anna Amilon og seniorforsker Mona Larsen, der også har været projektleder på undersøgelsen.

Lisbeth Pedersen

Forsknings- og analysechef for VIVE Arbejde og Ældre
2019

Indhold

Sammenfatning	5
Hovedresultater	5
1 Formål, datagrundlag og metode	10
1.1 Formål	10
1.2 Datagrundlag	10
1.3 Metode	12
2 Hvor mange over 65 år er i beskæftigelse, og er de lønmodtagere eller selvstændige?	14
2.1 Hvor mange er i beskæftigelse?	14
2.2 Fordeling på lønmodtagere og selvstændige	15
3 Hvem arbejder, efter at de er fyldt 65 år?	17
3.1 Hvad påvirker sandsynligheden for, at kvinder og mænd arbejder?	17
3.2 Lønmodtager eller selvstændig?	22
4 Beskæftigedes økonomiske situation, jobforhold og fremtidsudsigter	27
4.1 Økonomisk situation	27
4.2 Jobforhold	28
4.3 Fremtidsudsigter	32
5 Lønmodtageres tilfredshed, muligheder og udfordringer på jobbet	33
5.1 Tilfredshed	33
5.2 Muligheder	33
5.3 Udfordringer	35
5.4 Opsummering	37
Bilag 1 Logit regression tabel	39
Litteratur	40

Sammenfatning

Personer over 65 år udgør en stigende andel af befolkningen. Udviklingen er en udfordring i forhold til at finansiere velfærdsstaten. Denne udfordring kan bl.a. imødekommes ved, at ældre bliver læn- gere tid på arbejdsmarkedet, fordi skatteindtægterne dermed stiger, samtidig med at udgifterne til offentlig forsørgelse falder.

Stigningen i ældres erhvervsdeltagelse har hidtil primært fundet sted blandt personer i alderen 60- 64 år, dvs. blandt personer, der er under folkepensionsalderen. Sammenligner vi beskæftigelses- udviklingen for personer over 65 år – her de 65-69-årige – med udviklingen i vores nabolande Norge, Sverige og Tyskland, er beskæftigelsen steget væsentlig mindre for denne aldersgruppe i Danmark. Der ser med andre ord ud til at være et potentiale for at forøge beskæftigelsen blandt personer over 65 år i Danmark.

Formålet med denne rapport er at belyse:

- hvor mange der er i beskæftigelse, efter at de er fyldt 65 år
- hvad der karakteriserer dem, der i beskæftigelse
- hvad der karakteriserer deres beskæftigelsessituation.

Hensigten med undersøgelsen er at få et indblik i, hvilke motiver og hvilke barrierer der er for at være i beskæftigelse efter de 65 år. Resultaterne kan dermed bidrage til at give et kvalificeret bud på, hvordan man på samfunds- eller virksomhedsniveau kan forøge ældres motivation for at arbejde efter folkepensionsalderen.

Rapportens resultater bygger på Ældredatabasen. Databasen er en forløbsundersøgelse, som har indsamlet interviewdata for et repræsentativt udsnit af hver femte årgang på 52 år og opefter i hvert femte år i perioden 1997-2017. Denne rapport tager primært afsæt i oplysninger om 67-, 72- og 77- årige i 2017. De anvendte interviewdata er koblet med registerdata om uddannelse og tidligere ar- bejdsmarkedsstatus.

Rapporten er den sidste i en serie på tre rapporter. Den første rapport handler om udviklingen i, hvor- når ældre trækker sig tilbage fra arbejdsmarkedet, og hvad der kendetegner deres tilbagetræknings- adfærd (Larsen & Amilon, 2019), mens den anden rapport handler om, hvad der har betydning for den forventede tilbagetrækningsalder med fokus på arbejdsrelaterede forhold (Amilon & Larsen, 2019).

Hovedresultater

I det følgende præsenteres rapportens hovedresultater.

Hvor mange er i beskæftigelse efter de 65 år?

18 pct. af de 67-årige var i beskæftigelse i 2017. Beskæftigelsesandelen falder med alderen. Kun 5 pct. af de 77-årige og 2 pct. af de 87-årige¹ var i beskæftigelse i 2017. Flere mænd end kvinder er i beskæftigelse. I 2017 var 27 pct. af de 67-årige mænd i beskæftigelse mod 9 pct. af de 67-årige kvinder. De tilsvarende tal for 77-årige var 8 og 2 pct. 'Beskæftigede' omfatter her alle, der angiver at være i arbejde – uanset ugentligt timetal.

¹ Datagrundlaget er for spinkelt til at lave underopdelinger af de beskæftigede over 80 år. Derfor vedrører de resterende resultater her udelukkende personer i alderen 67, 72 og 77 år.

Hvem er i beskæftigelse efter de 65 år?

Vi har undersøgt, hvad der karakteriserer dem, der er i beskæftigelse efter de 65 år.

Køn og alder

Flere mænd end kvinder er i beskæftigelse efter de 65 år (16 mod 7 pct.). Mænds beskæftigelses-sandsynlighed falder imidlertid mere markant med alderen end kvinders. 77-årige mænds og kvin- ders beskæftigelses-sandsynlighed er ikke nævneværdig forskellig, når vi tager højde for uddannel- sesniveau, familieforhold, helbred, fremtidig økonomisk situation og arbejdsmarkedshistorie.

Uddannelsesniveau

Især kvinder, der har en lang videregående uddannelse, er i beskæftigelse. Blandt mænd er der relativt mange både af dem, der har en lang videregående uddannelse, og af dem, der ikke har en erhvervskompetencegivende uddannelse, som er i beskæftigelse.

Kvinder og mænd med en lang videregående uddannelse har ikke nævneværdig forskellig beskæf- tigungs-sandsynlighed, når vi tager højde for alder, familieforhold, helbred, fremtidig økonomisk si- tuation og arbejdsmarkedshistorie.

Familieforhold og helbred

Især personer med en yngre partner er i beskæftigelse efter de 65 år – dette gælder for både kvinder og mænd. Desuden er relativt mange af de enlige mænd i beskæftigelse.

Både mænds og kvinders sandsynlighed for at være i beskæftigelse er større, hvis de har godt helbred, end hvis de har et nogenlunde eller et dårligt helbred.

Fremtidig økonomisk situation

Sandsynligheden for, at kvinder og mænd er i beskæftigelse efter de 65 år ser ud til at hænge sammen med, om de regner med at komme til at mangle finansielle ressourcer i fremtiden – sam- menhængen er imidlertid forskellig for de to køn. Vores undersøgelse heraf er baseret på oplysning- er om, hvor sandsynligt man mener, at det er, at man på et tidspunkt i fremtiden ikke har nok finansielle ressourcer til at imødekomme sine behov.

Jo mere sandsynligt det er, at mænd kommer til at mangle finansielle ressourcer i fremtiden, jo større er deres beskæftigelses-sandsynlighed – denne sammenhæng finder vi ikke for kvinder. Re- sultaterne tyder på, at især mænd over de 65 år bl.a. er i beskæftigelse, fordi det er en økonomisk nødvendighed for dem.

Arbejdsmarkedshistorie

Især personer, der var selvstændigt erhvervsdrivende før de 65 år, er også i beskæftigelse efter denne alder. Ser vi på arbejdsmarkedsstatus som 62-årig, har dem, der på daværende tidspunkt var selvstændige, således en særlig høj sandsynlighed for at være i beskæftigelse efter de 65 år. Dette taler for, at folkepensionsalderen i mindre omfang er en norm for, hvornår man (senest) træk- ker sig tilbage blandt selvstændige end blandt lønmodtagere.

Hvem er lønmodtager, og hvem er selvstændig?

Vi har undersøgt, hvad der spiller en rolle for, om man er lønmodtager eller selvstændig efter de 65 år.

Køn og alder

Blandt de 18 pct. af de 67-årige, der var i beskæftigelse i 2017, var de 12 pct. lønmodtagere, mens 6 pct. var selvstændige. Lønmodtagere er også i overtal blandt 72-årige og blandt både mænd og kvinder. Blandt 77-årige er der derimod ikke forskel på, hvor mange af de beskæftigede der er hhv. lønmodtagere og selvstændige, når vi tager højde for køn, uddannelsesniveau, familieforhold, helbred, fremtidig økonomisk situation og arbejdsmarkedshistorie.

Uddannelse

Beskæftigede over 65 år med en lang videregående uddannelse er i væsentlig større omfang lønmodtagere end selvstændige. Forskellen gælder (om end i mindre omfang) også for beskæftigede med en erhvervsfaglig uddannelse og beskæftigede, der ikke har en erhvervskompetencegivende uddannelse.

Familieforhold og helbred

Flertallet af især de beskæftigede enlige, men også af de beskæftigede med en yngre partner, er lønmodtagere.

Flertallet af de beskæftigede med et godt helbred er lønmodtagere. Derimod er flertallet af de beskæftigede med et dårligt helbred selvstændige.

Arbejdsmarkedshistorie

Personer, der var selvstændige som 62-årige, har meget stor (over 30 pct.) sandsynlighed for også at være selvstændig efter de 65 år. Flere af dem, der var privatansat som 62-årig, end af dem, der var offentligt ansat, bliver efterfølgende selvstændige.

Beskæftigedes økonomiske situation

7 pct. af de beskæftigede over 65 år modtager ikke folkepension. Dette afspejler formentlig for de flestes vedkommende, at de har opsat deres folkepension, men kan også være en følge af, at de ikke har ret til folkepension.

Cirka hver tiende af de beskæftigede betragter deres økonomiske situation som nogenlunde, dårlig eller meget dårlig – en andel, der er større blandt de 77-årige end blandt de 67-årige.

43 pct. af de beskæftigede forventer at opleve en væsentlig nedgang i deres indkomst, når de holder op med at arbejde. Denne andel er større for lønmodtagere end for selvstændige.

Beskæftigedes jobforhold

Relativt mange af de beskæftigede over 65 år har fået deres arbejde, efter at de fyldte 60 år. Hver fjerde af de beskæftigede over 65 år har haft deres arbejde i mindre end 10 år, og op mod 20 pct. af de 67-årige har kun haft deres arbejde i mindre end 5 år. Desuden har 25 pct. haft deres arbejde i mindst 40 år.

Ser vi alene på lønmodtagerne, har hver tredje over 65 år haft deres arbejde i mindre end 10 år, og heraf har halvdelen haft det i mindre end 5 år. Omvendt har relativt mange af de selvstændige haft deres arbejde i en meget stor del af deres arbejdsliv.

De beskæftigede er nogenlunde ligeligt fordelt på tre grupper, når det gælder ugentlig arbejdstid: Mindre end 20 timer, 20-36 timer og mindst 37 timer pr. uge. Selvstændige arbejder i gennemsnit flere timer pr. uge end lønmodtagere. Endvidere arbejder 67-årige flere timer pr. uge end 72- og 77-årige.

Cirka hver tredje af de beskæftigede angiver, at deres arbejde kræver fysisk styrke. Denne andel er større for selvstændige end for lønmodtagere (43 mod 29 pct.).

Beskæftigedes fremtidsudsigter

Hele 42 pct. af de beskæftigede er ganske sikre på, at de kan klare det job, de havde på interviewtidspunktet, 5 år ud i fremtiden. Denne andel er væsentlig større for selvstændige end for lønmodtagere (56 mod 33 pct.). En medvirkende årsag kan være, at selvstændige formentlig i større omfang end lønmodtagere har mulighed for at tilpasse deres arbejdstid efter behov.

Lønmodtageres tilfredshed, muligheder og udfordringer

Lønmodtagere over 65 år er mere tilfreds med specifikke jobelementer, har de samme (eller bedre) muligheder på jobbet og har ikke større vanskeligheder med at klare jobbet end lønmodtagere på 62 år.

Tilfredshed

Lønmodtagere over 65 år er mere tilfreds med:

- lønnen
- arbejdstidens længde og placering
- sikkerheden i ansættelsen.

Muligheder

Flere af lønmodtagerne over 65 år oplever, at de:

- kan tilrettelægge deres arbejde selv
- har mulighed for at reducere antallet af arbejdstimer i jobbet, hvis de selv ønsker det.

Der er ikke forskel på, hvor mange i de to aldersgrupper, der oplever, at de:

- kan bruge deres kvalifikationer rigtigt
- kan bruge deres erfaring
- kan få lov til at udvikle sig
- har mulighed for at flytte til et mindre krævende job eller for at få et mere udfordrende job på deres arbejdssted, hvis de selv ønsker det.

Udfordringer

Relativt færre af lønmodtagerne over 65 år oplever, at:

- deres arbejde kræver for meget kropsligt arbejde
- deres trivsel er generet af højt arbejdstempo, travlhed og stramme tidsplaner, manglende indflydelse eller manglende anerkendelse og respekt.

Der er ikke forskel på, hvor mange i de to aldersgrupper der oplever, at:

- deres arbejde kræver for meget stillesiddende arbejde
- de har vanskeligt ved at leve op til arbejdspladsens krav om at efteruddanne sig, at kunne bruge ny teknologi eller at omstille sig til nye opgaver.

Motiver og barrierer for at være i beskæftigelse

Især kvinder ser primært ud til at arbejde efter de 65 år, fordi de har lyst til det. Dette stemmer overens med, at især kvinder med en lang videregående uddannelse arbejder, efter at de er fyldt 65 år. Ifølge Liversage & Larsen (2017) trives personer med en længerevarende uddannelse således hyppigere i deres arbejde i en høj alder end personer med en korterevarende uddannelse. Især mænd ser derimod også ud til at arbejde, fordi det er en økonomisk nødvendighed. Det peger i samme retning, at relativt mange mænd uden en erhvervskompetencegivende uddannelse arbejder efter de 65 år.

Lønmodtagere over 65 år ser ud til at være en selekteret gruppe: Især dem, der har de mest attraktive arbejdsvilkår, fortsætter med at arbejde, efter at de har passeret folkepensionsalderen. Resultaterne tyder – i tråd med resultater af et tidligere studie (Larsen, Bach & Liversage, 2012) – på, at lønmodtagerne især arbejder, fordi de har lyst til det, og i mindre omfang, fordi det er en økonomisk nødvendighed. Dette taler for, at hvis arbejdsgivere vil fastholde en medarbejder efter de 65 år, skal de sikre sig, at medarbejderen er tilfreds med sine arbejdsvilkår.

Personer, der arbejder som selvstændige efter de 65 år, adskiller sig fra lønmodtagerne ved, at relativt mange af dem har haft det erhverv, de bestrider, i en stor del af deres arbejdsliv. Og personer, der var selvstændige som 62-årige, har en markant større sandsynlighed for at være beskæftiget (typisk som selvstændig) efter de 65 år end andre. Desuden forventer relativt mange af de selvstændige over 65 år (ca. halvdelen mod kun hver tredje af lønmodtagerne), at de fortsat kan klare deres arbejde 5 år ud i fremtiden. Det er her værd at bemærke, at flere af de selvstændige end af lønmodtagerne har et arbejde, der kræver fysisk styrke. Desuden er der tegn på, at flere af de selvstændige end af lønmodtagerne arbejder trods et dårligt helbred.

For mange selvstændige er deres beskæftigelse givetvis typisk noget, de brænder for, og de er formentlig i mange tilfælde villige til at gøre en ekstra indsats for at få ting til at lykkes. Dertil kommer, at nogle selvstændige har begrænset pensionsopsparing (se fx Forsikring & Pension, 2010), hvorfor de i større omfang end lønmodtagere kan være nødsaget til at blive ved med at arbejde. Alt i alt tyder resultaterne på, at selvstændiges motivation for at arbejde ofte adskiller sig fra motiverne for at arbejde som lønmodtager.

1 Formål, datagrundlag og metode

Erhvervsdeltagelsen blandt personer på 60 år og derover er steget ganske markant de seneste to årtier (Larsen & Amilon, 2019; Larsen & Pedersen, 2013, 2017). Dette er et markant skifte i forhold til udviklingen før årtusindeskiftet, hvor den gennemsnitlige tilbagetrækningsalder havde været fallende siden indførelsen af efterlønsordningen i 1979. Stigningen i ældres arbejdsmarkedsdeltagelse er vigtig for at kunne have balance i økonomien, når andelen af ældre i befolkningen stiger – en stigning, der forventes at fortsætte de kommende årtier.

Stigningen i ældres erhvervsdeltagelse har primært fundet sted i aldersgruppen 60-64 år. Fokus i denne rapport er på beskæftigelsen blandt personer, der har passeret folkepensionsalderen, det vil her sige personer over 65 år. Dette fokus skal ses i lyset af, at aldersgruppens beskæftigelsesfrekvens i dag er relativt lav. Ifølge opgørelser for 2016 var 11,7 pct. af personerne over 65 år i beskæftigelse mod 57,0 pct. af de 60-64-årige (Danmarks Statistik, 2018). Sammenligner vi beskæftigelsesudviklingen for personer over 65 år – her de 65-69-årige – med udviklingen i vores nabolande Norge, Sverige og Tyskland, er beskæftigelsen steget væsentlig mindre for denne aldersgruppe i Danmark (EU Kommissionen, 2018)². Der ser med andre ord ud til at være et potentiale for at forøge beskæftigelsen blandt personer over 65 år i Danmark.

1.1 Formål

Formålet med denne rapport er belyse, hvor mange der arbejder, efter de er fyldt 65 år, hvad der karakteriserer dem, der arbejder, og hvad der karakteriserer deres beskæftigelsessituation.

Mere specifikt er følgende belyst:

- Hvor mange, der er i beskæftigelse, efter at de er fyldt 65 år
- Hvad der karakteriserer personer, der er i beskæftigelse efter de 65 år
- Hvad der karakteriserer beskæftigede over 65 år, hvad angår deres økonomiske situation, jobforhold og fremtidsudsigter i jobbet
- Hvad der karakteriserer lønmodtagere over 65 år, når det gælder tilfredshed, muligheder og udfordringer på jobbet.

Resultaterne giver os et indblik i, hvilke motiver og hvilke barrierer der er for, at personer over 65 år er i beskæftigelse. Resultaterne kan dermed bidrage til at give et kvalificeret bud på, hvordan man på samfunds- eller virksomhedsniveau kan forøge ældres motivation for at arbejde efter folkepensionsalderen.

1.2 Datagrundlag

Rapportens primære datagrundlag er Ældredatabasen. Ældredatabasen er en forløbsundersøgelse, som består af fem bølger af survey-data. Den første bølge blev indsamlet i 1997, og den seneste bølge stammer fra 2017. Vi bruger i denne rapport alene data fra Ældredatabasen fra 2017. De anvendte survey-data er til brug for denne rapport koblet med registerdata om uddannelse og tidligere arbejdsmarkedsstatus fra Danmarks Statistik. Et repræsentativt udsnit af personer fra hver

² For belysning af årsagerne til den forskellige beskæftigelsesudvikling i Danmark, Sverige og Tyskland, se Larsen & Pedersen (2017).

femte årgang fra 52 år og opefter er interviewet til databasen. For nærmere information om Ældre-databasen, se Larsen & Amilon (2019).

Som udgangspunkt fokuserer vi på personer født hvert femte år i perioden 1930-1950, dvs. personer, der var hhv. ca. 67, 72, 77, 82 og 87 år på interviewtidspunktet. Vi undersøger, hvor stor en andel af personerne i de enkelte årgange der var i beskæftigelse i 2017.

'Beskæftigede' omfatter her de personer, der angiver, at de "er i arbejde for tiden", dvs. på interviewtidspunktet. Det er med andre ord op til den enkelte at angive, om vedkommende betragter sig som beskæftiget eller ej. Der er således ikke noget krav til, hvor mange timer, man skal være i beskæftigelse for at indgå i kategorien. Blandt de personer, som vi betragter som beskæftigede, er der fx nogle, der arbejder mindre end 5 timer pr. uge, se afsnit 4.2.

Observationsantallet for de fem årgange fordelt på beskæftigede og tilbagetrukne fremgår af Tabel 1.1.

Tabel 1.1 Observationer i alt og særskilt for beskæftigede og tilbagetrukne, for hver af aldrene 67, 72, 77, 82 og 87 år, 2017. Antal.

	67 år	72 år	77 år	82 år	87 år
Beskæftigede	313	153	48	16	6
Tilbagetrukne	1.369	1.487	934	587	309
I alt	1.682	1.640	982	603	315

I vores nærmere belysning af beskæftigede over 65 år fokuserer vi alene på 67-, 72- og 77-årige (i alt 514 personer), fordi meget få af de adspurgte i aldrene 82 og 87 år er i beskæftigelse, se Tabel 1.1. "Beskæftigede" omfatter her personer, der anfører, at de enten er i arbejde på interviewtidspunktet eller er midlertidigt ude som følge af fx sygdom. For de tre udvalgte aldre gælder, at personer i arbejde udgør 96 pct. af de personer, som vi betegner som "beskæftigede". Vi sammenligner de "beskæftigede" med de "tilbagetrukne" i de samme aldre. Gruppen af "tilbagetrukne" omfatter stort set udelukkende personer, der er holdt helt op på arbejdsmarkedet. Dog indgår også personer, som aldrig har været på arbejdsmarkedet – denne gruppe omfatter mindre end 0,5 pct. af de "tilbagetrukne" i de undersøgte aldre.

Blandt de beskæftigede sammenligner vi lønmodtagere og selvstændige/medhjælpende ægtefæller i det omfang, at data muliggør dette. Desuden sammenligner vi lønmodtagere over 65 år med lønmodtagere under 65 år. Gruppen af personer under 65 år omfatter her 62-årige. Observationsantallet til brug for disse sammenligninger fremgår af Tabel 1.2.

Tabel 1.2 Observationer for beskæftigede i alt og særskilt for lønmodtagere og selvstændige/medhjælpende ægtefæller, for alderen 62, 67, 72 og 77 år og for 67-, 72- og 77-årige i alt. Antal.

	62 år	67 år	72 år	77 år	67/72/77 år, i alt
Lønmodtagere	1.002	213	76	20	309
Selvstændige/medhjælpende ægtefæller	146	100	77	28	205
Beskæftigede, i alt	1.148	313	153	48	514

I den resterende del af rapporten anvender vi betegnelsen 'selvstændige' om gruppen af selvstændige og medhjælpende ægtefæller.

Opgørelserne i rapporten er vægtede.³ Vægtene, der er beregnet af Danmarks Statistik, er opregnet efter køn og indkomst og er (i det omfang data muliggør dette) stratificeret efter både herkomst og årgang.

1.3 Metode

I kapitel 2, 4 og 5 præsenterer vi simple, deskriptive fordelinger. Opgørelserne i kapitel 2 viser, hvor stor en andel af de undersøgte lønmodtagere over 65 år der er i beskæftigelse, og hvor store andele der er hhv. lønmodtagere og selvstændige. Vi tester i denne forbindelse ved brug af Pearson's chi²-test, om resultaterne er signifikant forskellige afhængigt af alder og køn. Opgørelserne i kapitel 4 viser, hvad der karakteriserer den økonomiske situation, jobforholdene og fremtidsudsigterne i jobbet for beskæftigede over 65 år. Vi tester løbende ved brug af den førømtalte test, om resultaterne er signifikant forskellige afhængigt af alder og af, om man er selvstændig eller lønmodtager. Endelig viser opgørelserne i kapitel 5, om lønmodtagere over 65 år er tilfreds med forskellige elementer af deres jobvilkår, samt om de har specifikke typer af muligheder og udfordringer på jobbet. Vi sammenligner her resultaterne for lønmodtagere over 65 år (baseret på oplysninger om 67-, 72- og 77-årige) med resultater for lønmodtagere under 65 år (baseret på oplysninger om 62-årige) og tester løbende – igen ved brug af den førømtalte test – om resultaterne er signifikant forskellige for de to grupper af lønmodtagere. Vi anvender i kapitlerne 2,4 og 5 et signifikansniveau på 5 pct. Resultaterne i kapitlerne er signifikante, med mindre andet er angivet.

I kapitel 3 undersøger vi først, hvad der påvirker kvinders og mænds sandsynlighed for at arbejde efter de 65 år. De undersøgte forklarende variabler er:

- Alder: 67, 72 eller 67 år
- Uddannelsesniveau: ingen erhvervskompetencegivende uddannelse, erhvervsfaglig uddannelse, kort eller mellemlang videregående uddannelse, lang videregående uddannelse
- Familieforhold: enlig, yngre partner (> 2 år), jævnaldrende partner (+/- 2 år), ældre partner (> 2 år)
- Helbred: (meget) godt, nogenlunde, (meget) dårligt helbred
- Utilstrækkelige finansielle ressourcer i fremtiden: Hvad er sandsynligheden for, at du på et tidspunkt i fremtiden ikke har nok finansielle ressourcer til at imødekomme dine behov? (målt på en skala fra 0-100)
- Arbejdsmarkedsstatus som 62-årig: ikke beskæftiget, selvstændig, lønmodtager – offentlig sektor, lønmodtager – privat/uoplyst sektor.

For at undersøge, hvilken sammenhæng der er mellem beskæftigelsessandsynligheden og de nævnte forklarende variabler, anvendes en logit regression, hvor den afhængige variabel er en 0/1 variabel for, om man er i beskæftigelse eller ej. Logit-regressionen gennemføres særskilt for kvinder og mænd. Med afsæt i resultaterne beregnes gennemsnitlige, marginale effekter. "Gennemsnitlig" betyder her, at man har taget gennemsnittet af effekten beregnet for hver person. For kategorielle variabler – det vil her sige uddannelsesniveau, familieforhold, helbred og arbejdsmarkedsstatus som 62-årig – kan de beregnede effekter fortolkes som ændringen i beskæftigelsessandsynligheden, når man går fra en variabels referencekategori til den undersøgte kategori. For kontinuere variabler – her alder og utilstrækkelige finansielle ressourcer i fremtiden – kan den beregnede marginale effekt

³ Beregninger i Larsen & Amilon (2019) viser ganske vist, at vægtning har begrænset betydning. Vægtningen gør imidlertid en lidt større forskel i denne rapport som følge af et begrænset observationsantal for især beskæftigede på 72 år og derover, se Tabel 1.1.

fortolkes som ændringen i beskæftigelsessandsynligheden, når den kontinuere variabel stiger med én. Resultaterne afrapporteres i Bilagstabel 1.1.

I forlængelse heraf undersøger vi, om sammenhængen mellem sandsynligheden for at være i beskæftigelse og specifikke personkarakteristika er signifikant forskellig for de to køn. Denne undersøgelse tager ligeledes afsæt i en logit-regression med beskæftigelse eller ej som den afhængige variabel. På højresiden er indsat en 0/1 variabel for, om man er mand eller kvinde, der er interageret med hver af de undersøgte forklarende variabler. Herved tillader vi, at sammenhængen mellem beskæftigelsessandsynligheden og en given forklarende variabel, fx det at være enlig, kan være forskellig for de to køn. Med afsæt heri forudsiges beskæftigelsessandsynligheden for hver værdi af de forklarende variabler (fx foretages en beregning for både 67, 72 og 77 år) særskilt for mænd og kvinder, mens alle de øvrige forklarende variabler antager gennemsnitsværdien for alle. Det vil sige, at når vi forudsiger beskæftigelsessandsynlighederne for hhv. kvinder og mænd på fx 67 år, er de to beregninger begge foretaget med afsæt i personer, der ellers er "ens", når det gælder uddannelsesniveau, familieforhold, helbred etc. Med andre ord anvendes samme værdi for disse forklarende variabler i begge beregninger. Beregningerne gør det muligt for os at undersøge, om sandsynligheden for at være i beskæftigelse isoleret set er forskellig for kvinder og mænd, der fx har (meget) dårligt helbred. For en nærmere beskrivelse af den anvendte metode, se Long & Freese (2014).

De forudsagte beskæftigelsessandsynligheder vises i figurer, hvor der er indsat et 90-procents-konfidensinterval for hver beregning. Hvis konfidensintervallerne for kvinder og mænd ikke overlapper hinanden for værdien af en given forklarende variabel, fx det at være 67 år, er beskæftigelsessandsynligheden for 67-årige signifikant forskellig for de to køn på (mindst) et 10-procents-niveau.

I kapitel 3 undersøger vi afslutningsvis, hvad der karakteriserer personer over 65 år, der er beskæftiget som hhv. lønmodtagere og selvstændige sammenlignet med personer, der har forladt arbejdsmarkedet. Denne undersøgelse tager afsæt i en såkaldt multinomial logit-regression, hvor 'tilbagetrukket' er referencekategorien (dvs. udfald 0), mens 'lønmodtager' er udfald 1, og 'selvstændig' er udfald 2. Formålet med analysen er at undersøge, om en række forklarende variabler spiller en forskellig rolle for, om man er lønmodtager eller selvstændig efter de 65 år. Vores forklarende variabler er de samme som ovenfor (inkl. køn).⁴ Vi forudsiger beskæftigelsessandsynligheden for, om man er hhv. lønmodtager eller selvstændig for hver værdi af de forklarende variabler. For eksempel beregner vi sandsynligheden for, at man er a) lønmodtager og b) selvstændig, hvis man fx er enlig, mens alle de øvrige forklarende antager gennemsnitsværdien for alle. Hvis man lægger sandsynlighederne for, om man som enlig er lønmodtager eller selvstændig sammen og trækker dette tal fra 100, får man enliges sandsynlighed for at have trukket sig tilbage. Med beregningerne får vi med andre ord et indblik i, om personer med specifikke karakteristika har forskellig sandsynlighed for at være hhv. lønmodtager og selvstændig.

Også her viser vi de forudsagte beskæftigelsessandsynligheder i figurer, hvor der er indsat et 90-procents-konfidensinterval for hver beregning. Hvis konfidensintervallerne for lønmodtagere og selvstændige ikke overlapper hinanden for værdien af en given forklarende variabel, fx at være enlig, har enlige signifikant forskellig sandsynlighed for at være hhv. lønmodtager og selvstændig på (mindst) et 10-procents-niveau.

⁴ Som følge af et spinkelt datagrundlag er beregningerne dog ikke – som i logit modellen – foretaget særskilt for kvinder og mænd. Derfor er 0/1 variabelen for, om man er mand eller kvinde, heller ikke interageret med hver af de øvrige forklarende variabler.

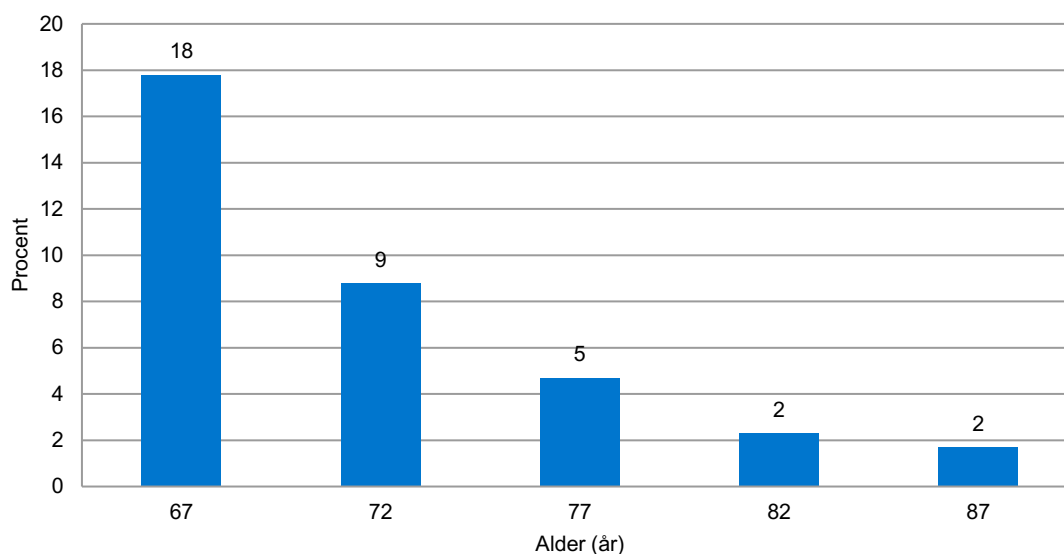
2 Hvor mange over 65 år er i beskæftigelse, og er de lønmodtagere eller selvstændige?

I dette kapitel præsenterer vi opgørelser over, hvor mange af personerne over 65 år der er i beskæftigelse. Dernæst viser vi, hvor store andele der hhv. er lønmodtagere og selvstændige.

2.1 Hvor mange er i beskæftigelse?

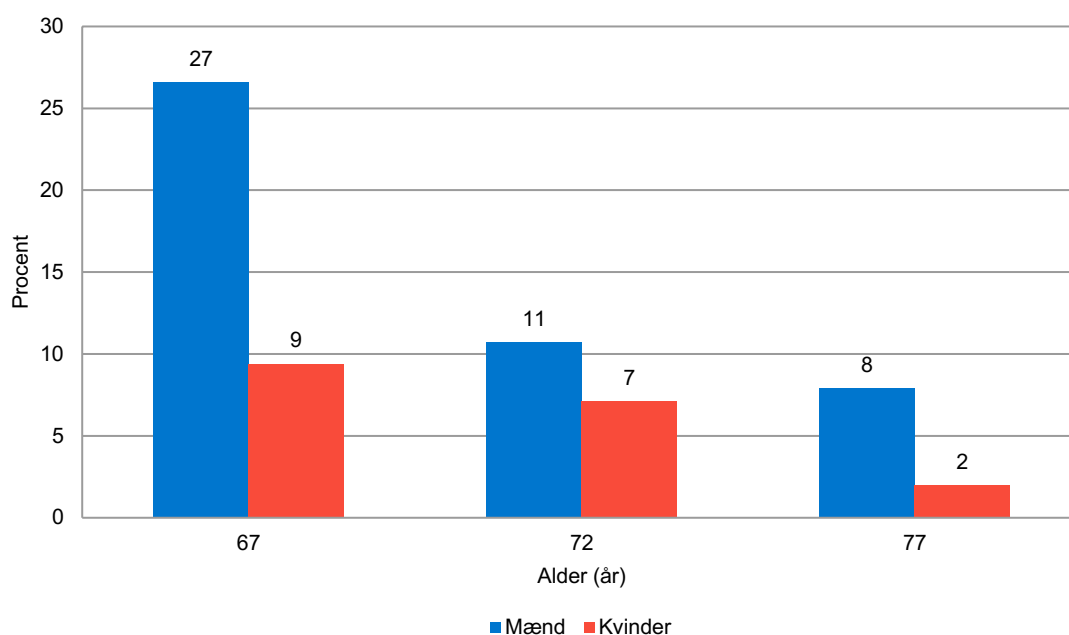
Ifølge opgørelser baseret på Ældredatabasen var 18 pct. af de 67-årige i beskæftigelse i 2017, se Figur 2.1. Denne andel falder som forventet med alderen. 9 pct. af de 72-årige var i beskæftigelse, dvs. at beskæftigelsesfrekvensen kun var halvt så stor for de 72-årige som for de 67-årige i 2017. Den halveres yderligere til 5 pct. for de 77-årige. Blandt 82 og 87-årige var kun ca. 2 pct. i beskæftigelse. Som følge af de små beskæftigelsesandele for 82- og 87-årige fokuserer vi i den resterende del af rapporten udelukkende på de 67-, 72- og 77-åriges beskæftigelse.

Figur 2.1 Andel af personer over 65 år, der er i beskæftigelse, særskilt efter alder, 2017. Vægtet procent.

Som forventet er beskæftigelsesandelene større for mænd end for kvinder. Kønsforskellen er mest udtalt for de 67-årige, hvor hele 27 pct. af mændene var i beskæftigelse i 2017 mod kun 9 pct. af kvinderne, se Figur 2.2. Der er markant forskel på, hvor stor en andel af mændene der var i beskæftigelse, når vi sammenligner 67- og 72-årige mænd. Kun 11 pct. af de 72-årige mænd var således i beskæftigelse i 2017. Den tilsvarende forskel for kvinder er markant mindre, idet 7 pct. af de 72-årige kvinder var i beskæftigelse i 2017. Opgørelsen viser dermed samtidig, at der ikke var så stor forskel på, hvor mange af de to køn der var i beskæftigelse som 72-årige. Kønsforskellen bliver imidlertid igen større, når vi ser på 77-årige. Ved denne alder var 8 pct. af mændene i beskæftigelse mod kun 2 pct. af kvinderne.

Figur 2.2 Andel af personer over 65 år, der er i beskæftigelse, særskilt efter alder og køn, 2017. Vægtet procent.

2.2 Fordeling på lønmodtagere og selvstændige

Vi ser dernæst på, hvor store andele inden for de enkelte aldersgrupper der var hhv. lønmodtagere og selvstændige i 2017.⁵

Vi finder, at lønmodtagere var i overtal blandt beskæftigede 67-årige i 2017. Af de 18 pct. af de 67-årige, der var i beskæftigede i 2017, var 12 pct. således lønmodtagere, se Figur 2.3. Dette billede ændrer sig, når vi ser på de 72- og 77-årige. For 72-årige gælder, at de 9 pct., der var i beskæftigelse, var nogenlunde ligeligt fordelt på lønmodtagere og selvstændige, idet 4 pct. var lønmodtagere, mens 5 pct. var selvstændige.⁶ Blandt de 77-årige var de selvstændige i overtal: Af de 5 pct., der var i beskæftigelse, var de 2 pct. lønmodtagere, mens de 3 pct. var selvstændige. Resultaterne tegner et billede af, at den faldende beskæftigelse blandt personer over 65 år med alderen primært kan tilskrives, at færre er lønmodtagere.

For både mænd og kvinder gælder, at lønmodtagere var i overtal blandt de beskæftigede på 67 år. Blandt 67-årige mænd, hvor 27 pct. som nævnt var i beskæftigelse i 2017, var de 17 pct. lønmodtagere, se Figur 2.4. Blandt 67-årige kvinder, hvor 9 pct. var i beskæftigelse i 2017, var de 7 pct. lønmodtagere.

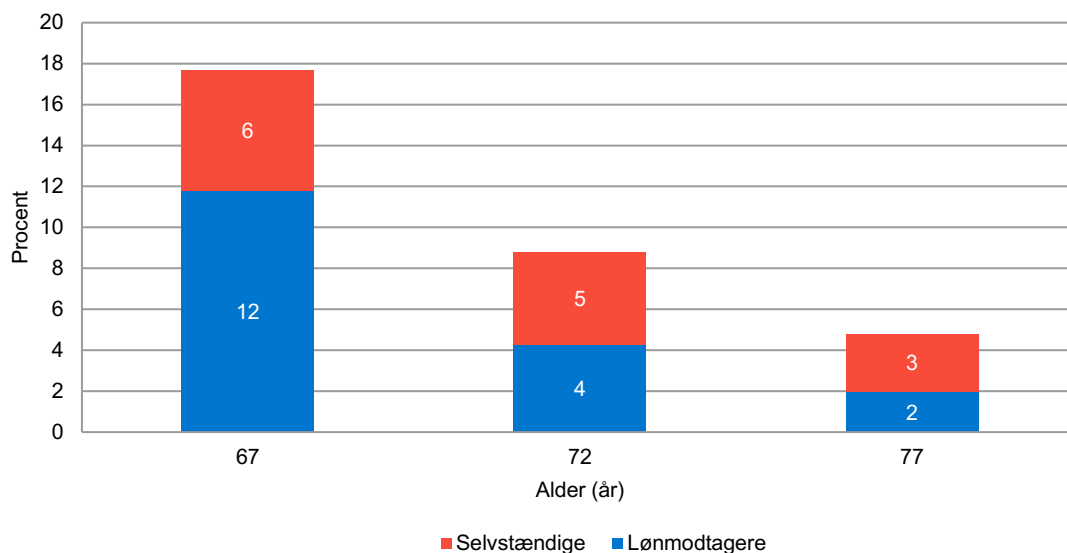
For mænd gælder, at andelen af lønmodtagere faldt markant mere med alderen end andelen af selvstændige, og at selvstændige var i overtal blandt de beskæftigede blandt både 72- og 77-årige. For kvinder gælder tilsvarende, at andelen af lønmodtagere faldt relativt markant med alderen. Andelen af selvstændige blandt kvinder steg imidlertid en smule fra 67 til 72 år, men faldt til gengæld relativt markant fra 72 til 77 år. Beskæftigede kvinder over 65 år adskiller sig generelt fra jævnald-

⁵ På grund af afrunding svarer summen af de viste andele i dette afsnit ikke i alle tilfælde til andelen i afsnit 2.1.

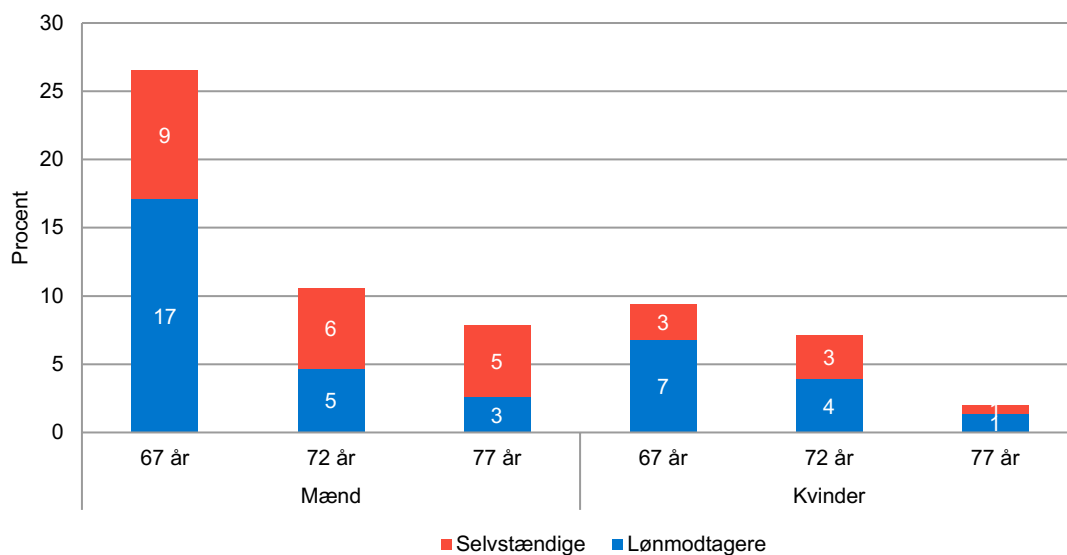
⁶ Mere præcist var 4,3 pct. af de 72-årige lønmodtagere, mens 4,5 pct. var selvstændige.

rende beskæftigede mænd ved, at lønmodtagere – uanset alder – var i overtal blandt de beskæftigede. For begge køn gælder dog, at den faldende beskæftigelse med alderen primært kan tilskrives, at færre var lønmodtagere.

Figur 2.3 Beskæftigede over 65 år opdelt efter, om de er lønmodtagere eller selvstændige, særskilt efter alder, 2017. Vægtet procent.

Figur 2.4 Beskæftigede over 65 år opdelt efter, om de er lønmodtagere eller selvstændige, særskilt efter alder og køn, 2017. Vægtet procent.

3 Hvem arbejder, efter at de er fyldt 65 år?

Formålet med dette kapitel er at præsentere resultater af analyser af, hvad der påvirker sandsynligheden for, at man arbejder, efter at man er fyldt 65 år. Vi viser først, hvad der har betydning for, om man arbejder. I denne forbindelse skelner vi mellem forhold af betydning for kvinder og mænd. Vi ser dernæst på, om de undersøgte forhold spiller en forskellig rolle, afhængigt af om man er beskæftiget som lønmodtager eller selvstændig. Analyserne er gennemført med afsæt i personer i alderen 67, 72 og 77 år.

3.1 Hvad påvirker sandsynligheden for, at kvinder og mænd arbejder?

Sandsynligheden for at være i beskæftigelse er større for mænd end for kvinder (16 mod 7 pct.), blandt de 67-, 72- og 77-årige, der indgår i denne undersøgelse. I dette afsnit præsenterer vi resultater af analyser af, hvad der spiller en rolle for, om mænd og kvinder er i beskæftigelse, efter at de er fyldt 65 år. Vi viser først, hvad der påvirker de to køns beskæftigelsessandsynlighed. Dernæst sammenligner vi resultater for mænd og kvinder for dermed at få et nærmere indblik i, om nogle af de undersøgte forhold har signifikant forskellig betydning for de to køns beskæftigelsessandsynlighed.

3.1.1 Forhold af betydning for kvinder og mænd

For både mænd og kvinder gælder, at deres beskæftigelsessandsynlighed hænger signifikant sammen med deres alder, uddannelsesniveau, familieforhold og helbred samt deres arbejdsmarkedsstatus, da de var 62 år. Desuden spiller det en rolle, hvor sandsynligt de mener, at det er, at de på et tidspunkt i fremtiden ikke har nok finansielle ressourcer til at imødekomme deres behov. Resultaterne fremgår af særskilte analyser for kvinder og mænd, der er vist i Bilagstabel 1.1.

For både kvinder og mænd gælder, at beskæftigelsessandsynligheden falder med stigende alder. Dette svarer til resultatet i kapitel 2, men gælder altså også, når man tager højde for de øvrige undersøgte forhold. Når alderen stiger med ét år, falder beskæftigelsessandsynligheden med 2 procentpoint for mænd og med 0,6 procentpoint for kvinder.

For begge køn finder vi desuden, at beskæftigelsessandsynligheden er større for personer med et godt eller meget godt helbred end for personer med et nogenlunde eller et dårligt eller meget dårligt helbred. Dette svarer til resultaterne af andre studier, se fx Amilon & Larsen (2019). For mænd gælder, at de har 9 procentpoint mindre sandsynlighed for at være i beskæftigelse, hvis de har et (meget) dårligt helbred, sammenlignet med, hvis de havde et (meget) godt helbred. Den tilsvarende forskel for kvinder er på 5 procentpoint.

Endvidere finder vi – ikke så overraskende – for begge køn, at beskæftigelsessandsynligheden er markant større, hvis man var i beskæftigelse som 62-årig. For begge køn gælder, at sandsynligheden især er markant større, hvis man var selvstændig som 62-årig, end hvis man ikke var i beskæftigelse⁷ (forskellen er 36 procentpoint for mænd og 27 procentpoint for kvinder). Sandsynligheden er også større, hvis man var privatansat lønmodtager⁸ (16 procentpoint for mænd og 13 procentpoint for kvinder) eller offentligt ansat lønmodtager (11 procentpoint for mænd og 8 procentpoint for kvinder).

⁷ Personer, der ikke var i beskæftigelse som 62-årig, omfatter her primært personer, der havde forladt arbejdsmarkedet, men i kategorien indgår også personer, som var midlertidigt ude af beskæftigelse som følge af fx ledighed eller sygdom.

⁸ I denne kategori indgår også lønmodtagere, hvis sektor var uoplyst i det anvendte register.

Både mænd og kvinder har en større beskæftigelses sandsynlighed, hvis de har en yngre partner (mere end 2 års aldersforskel), end hvis de har en jævnaldrende partner. Forskellen er på 5 procentpoint for begge køn. For mænd gælder endvidere, at de har en større beskæftigelses sandsynlighed, hvis de er enlige. Sandsynligheden er i dette tilfælde 4 procentpoint større, end hvis de havde en jævnaldrende partner.

Uddannelsesniveaulet har forskellig betydning for kvinder og mænd. For kvinder gælder, at de har en større beskæftigelses sandsynlighed, hvis de har en lang videregående uddannelse, end hvis de ikke har en erhvervskompetencegivende uddannelse. Forskellen er i dette tilfælde på 5 procentpoint. Beskæftigelses sandsynligheden er *lavere* for mænd, hvis de har en erhvervsfaglig eller en kort eller mellemlang videregående uddannelse, end hvis de ikke har en erhvervskompetencegivende uddannelse. Beskæftigelses sandsynligheden er 5 procentpoint mindre, hvis de har en erhvervsfaglig uddannelse, og 6 procentpoint mindre, hvis de har en kort eller mellemlang videregående uddannelse. Derimod er der ikke en signifikant forskel, når vi sammenligner mænd med en lang videregående uddannelse, og mænd, der ikke har en erhvervskompetencegivende uddannelse. En mulig fortolkning her kan være, at mænd med en lang videregående uddannelse især arbejder, fordi de har lyst til det, mens mænd uden en erhvervskompetencegivende uddannelse måske i større omfang arbejder af økonomisk nødvendighed.

Respondenterne i Ældredatabasen er blevet bedt om – på en skala fra 0-100 – at angive, hvad sandsynligheden er for, at de på et tidspunkt i fremtiden ikke har finansielle ressourcer til at imødekomme deres behov. Det er præciseret i spørgeskemaet, at man angiver "0", hvis man mener, at begivenheden med sikkerhed ikke indtræffer, mens man angiver "100", hvis man er sikker på, at begivenheden indtræffer.

Vi finder en bemærkelsesværdig kønsforskel med afsæt i informationen om sandsynligheden for at have utilstrækkelige, finansielle ressourcer i fremtiden: Mænds beskæftigelses sandsynlighed stiger, jo mere sandsynligt de mener, at det er, at de på et tidspunkt i fremtiden ikke har nok finansielle ressourcer til at imødekomme deres behov. Det omvendte er tilfældet for kvinder. Hvis sandsynligheden for, at man har utilstrækkelige, finansielle ressourcer stiger med 10 pct., stiger beskæftigelses sandsynligheden med 0,5 procentpoint for mænd, mens den falder med 0,4 procentpoint for kvinder.⁹ Resultatet indikerer, at mænd i større omfang end kvinder arbejder efter de 65 år, fordi det vurderes at blive en økonomisk nødvendighed.

3.1.2 Kønsforskelle?

Med afsæt i de resultater, vi præsenterer ovenfor, kan vi ikke sige noget om, hvorvidt beskæftigelses sandsynligheden for kvinder og mænd med et givet karakteristikon er signifikant forskellige. Vi har derfor også gennemført en samlet analyse for de to køn, hvor betydningen af hver enkelt forklarende variabel er belyst hver for sig. Vi sammenligner her resultaterne for kvinder og mænd med afsæt i beskæftigelses sandsynligheder, der er forudsagt for hvert af de undersøgte karakteristika. Opgørelsen er baseret på personer, der i øvrigt er "ens" på de øvrige forklarende variable. Dermed kan vi sammenligne, hvilken sammenhæng der *isoleret set* er mellem de enkelte karakteristika og kvinders og mænds beskæftigelses sandsynlighed. For en nærmere beskrivelse af fremgangsmåden, se afsnit 1.3.¹⁰

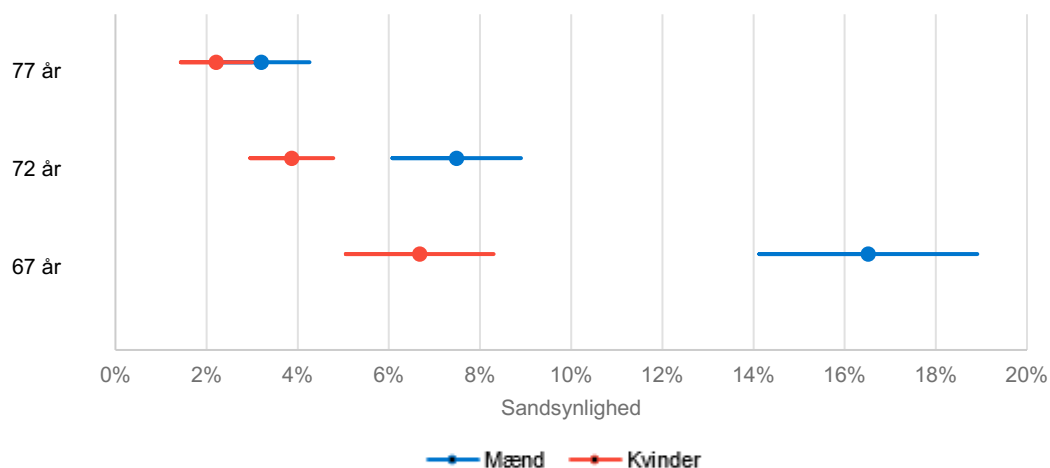
Sandsynligheden for at være i beskæftigelse efter de 65 år er større for mænd end for kvinder – dette gælder især for de 67-årige, se Figur 3.1. Der er også forskel for de 72-årige i mændenes

⁹ Den gennemsnitlige, marginale effekt er 0,00052 for mænd og -0,00040 for kvinder (dette fremgår ikke af Bilagstabel 1.1, hvor vi kun har medtaget tre decimaler).

¹⁰ Resultaterne i dette afsnit er ikke direkte sammenlignelige med resultaterne ovenfor. Det skyldes, at referencekategorien ikke er den samme.

favør, mens der ikke er en signifikant kønsforskel for de 77-årige. Med andre ord forsvinder den kønsforskel for de 77-årige, som vi fandt i afsnit 2.1, når vi tager højde for de øvrige forklarende variable. Resultatet afspejler, at beskæftigelses sandsynligheden falder mere markant med alderen for mænd end kvinder.

Figur 3.1 Beskæftigelses sandsynlighed afhængigt af alder særskiit for kvinder og mænd. Procent¹ med et 90-procents-konfidensinterval².

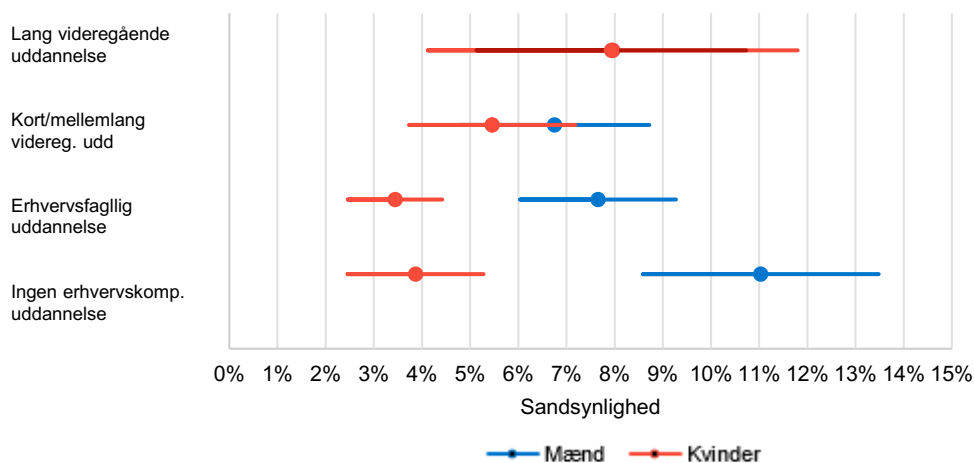
Note: ¹ Angivet med dots. ² Angivet med vandrette linjer.

Beskæftigelses sandsynligheden er højere for mænd end kvinder blandt især personer uden en erhvervs kompetencegivende uddannelse, men også personer med en erhvervsfaglig uddannelse, se Figur 3.2. Beskæftigelses sandsynligheden ser også ud til at være højere for mænd, når det gælder personer med en kort eller en mellemlang videregående uddannelse – denne forskel er imidlertid ikke statistisk signifikant. Endelig tyder resultaterne ganske bemærkelsesværdigt på, at beskæftigelses sandsynligheden er på samme niveau for mænd og kvinder med en lang videregående uddannelse.¹¹

Ser vi på betydningen af familieforhold, finder vi, at beskæftigelses sandsynligheden især er større for mænd end kvinder, når det gælder enlige, se Figur 3.3. Vi finder også en signifikant kønsforskel, når det gælder personer med en jævnaldrende partner. Der ser dog også ud til at være en kønsforskel, især når det gælder personer med en yngre partner, men også personer med en ældre partner. Disse kønsforskelle er imidlertid ikke statistisk signifikante, hvilket dog kan hænge sammen med, at relativt få mænd har en ældre partner, mens relativt få kvinder har en yngre partner.

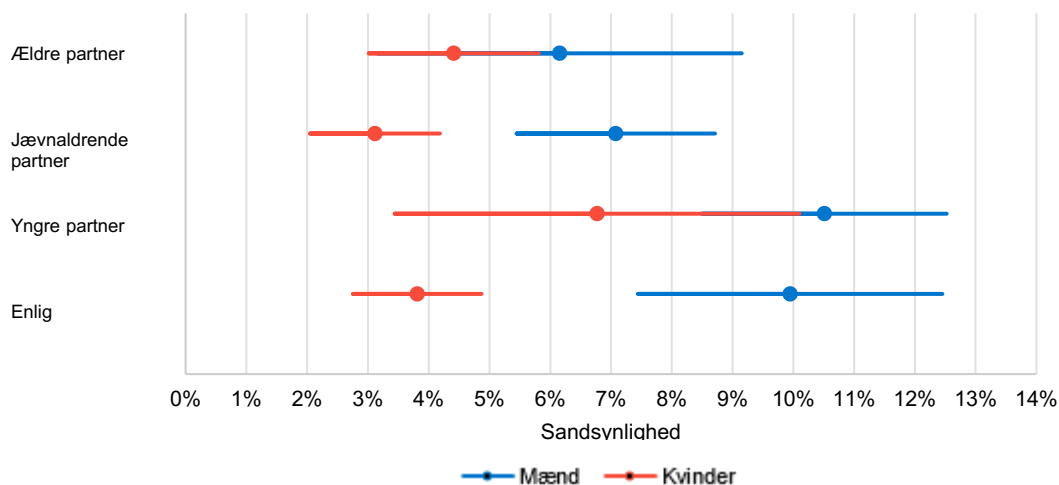
¹¹ Den blå dot for mænd ligger præcis under den røde dot for kvinder og er derfor ikke synlig.

Figur 3.2 Beskæftigelsessandsynlighed afhængigt af uddannelsesniveau særskilt for kvinder og mænd. Procent¹ med et 90-procents-konfidensinterval².

Note: ¹ Angivet med dots. ² Angivet med vandrette linjer.

Figur 3.3 Beskæftigelsessandsynlighed afhængigt af familieforhold særskilt for kvinder og mænd. Procent¹ med et 90-procents-konfidensinterval².

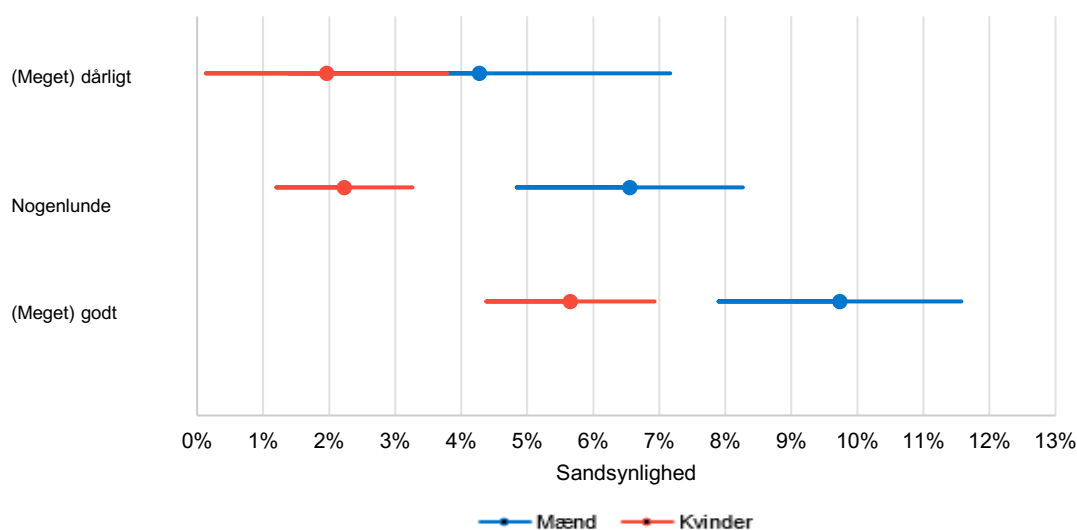
Note: ¹ Angivet med dots. ² Angivet med vandrette linjer.

For personer med et godt eller meget godt helbred og personer med et nogenlunde helbred gælder, at mænd har en større beskæftigelsessandsynlighed end kvinder, se Figur 3.4. Derimod er der ikke en signifikant kønsforskel, når det gælder personer med et dårligt eller et meget dårligt helbred. Igen kan resultatet imidlertid være en følge af, at relativt få personer angiver at have et (meget) dårligt helbred.

Vi fandt, at mænds beskæftigelsessandsynlighed stiger, jo større sandsynlighed, de ifølge eget udsagn har for at komme til at mangle finansielle ressourcer til at imødekomme deres behov i fremtiden, mens det omvendte gør sig gældende for kvinder. Denne kønsforskel fremgår også af Figur 3.5, hvor vi sammenligner mænd og kvinder, der i øvrigt er "ens" på de øvrige forklarende variabler.

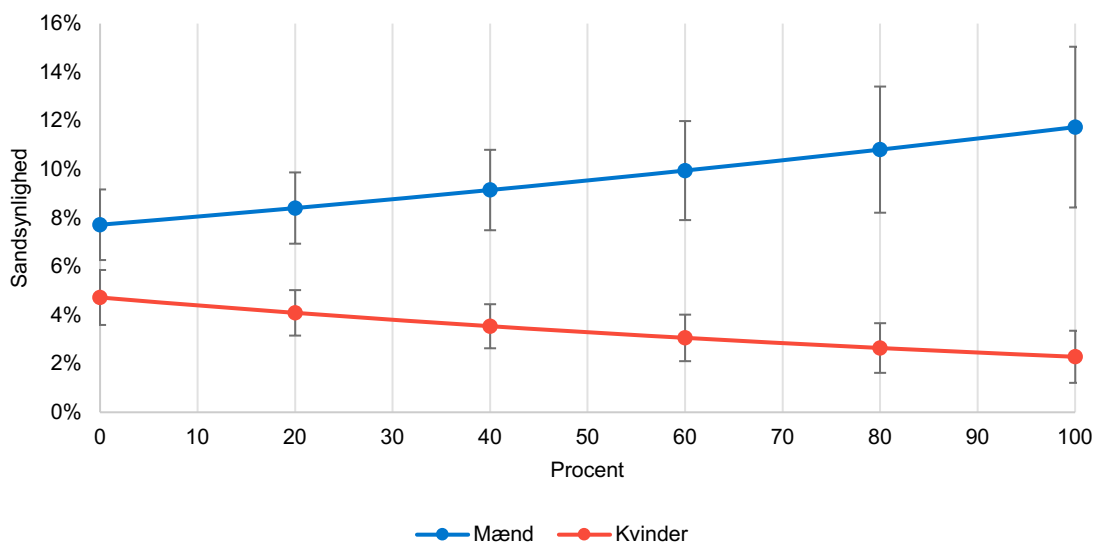
Kønssforskellen kan derfor ikke tilskrives, at de to køn fx har forskelligt helbred, forskelligt uddannelsesniveau eller forskellige familieforhold. Af Figur 3.5 fremgår desuden dels, at kvinders beskæftigelsesandsynlighed er signifikant mindre end mænds uanset, hvor sandsynligt det er, at man kommer til at mangle finansielle ressourcer i fremtiden, dels at kønsforskellen stiger med stigende sandsynlighed for at komme til at mangle sådanne ressourcer. Resultatet bestyrker opfattelsen af, at når mænd arbejder efter de 65 år, kan det bl.a. tilskrives økonomisk nødvendighed, hvilket ikke ser ud til at være tilfældet for kvinder.

Figur 3.4 Beskæftigelsesandsynlighed afhængigt af helbred særskilt for kvinder og mænd. Procent¹ med et 90-procents-konfidensinterval².

Note: ¹ Angivet med dots. ² Angivet med vandrette linjer.

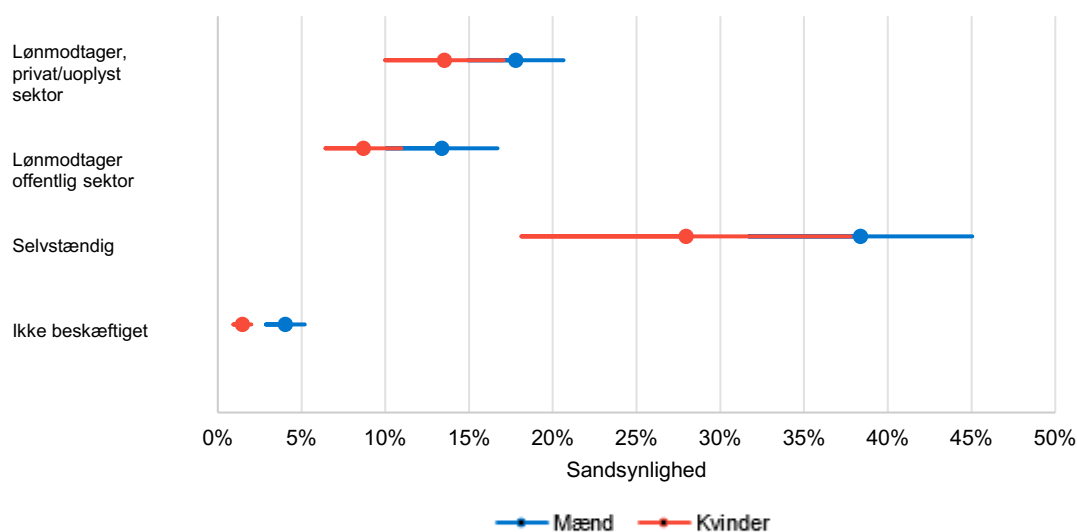
Figur 3.5 Beskæftigelsesandsynlighed afhængigt af sandsynligheden for, at man på et tidspunkt fremtiden ikke har nok finansielle ressourcer til at imødekomme sine behov særskilt for kvinder og mænd. Procent med et 90-procents-konfidensinterval¹.

Note: ¹ Angivet med lodrette linjer.

For både mænd og kvinder gælder som nævnt, at de har større sandsynlighed for at være i beskæftigelse efter de 65 år, hvis de var i beskæftigelse som 62-årige. Imidlertid finder vi alene en signifikant kønsforskel i forhold til sandsynligheden for at være i beskæftigelse efter de 65 år for dem, der ikke var i beskæftigelse som 62-årige, se Figur 3.6. Hvis vi imidlertid ikke skelner mellem, om personen var selvstændig eller lønmodtager som 62-årig, og heller ikke tager hensyn til lønmodtagerens sektor, finder vi ligeledes en signifikant kønsforskel for personer, der var i beskæftigelse som 62-årige (ikke vist i figur).

Figur 3.6 Beskæftigelses sandsynlighed afhængigt af arbejdsmarkedsstatus som 62-årig særskilt for kvinder og mænd. Procent¹ med et 90-procents-konfidensinterval².

Note: ¹ Angivet med dots. ² Angivet med vandrette linjer.

3.2 Lønmodtager eller selvstændig?

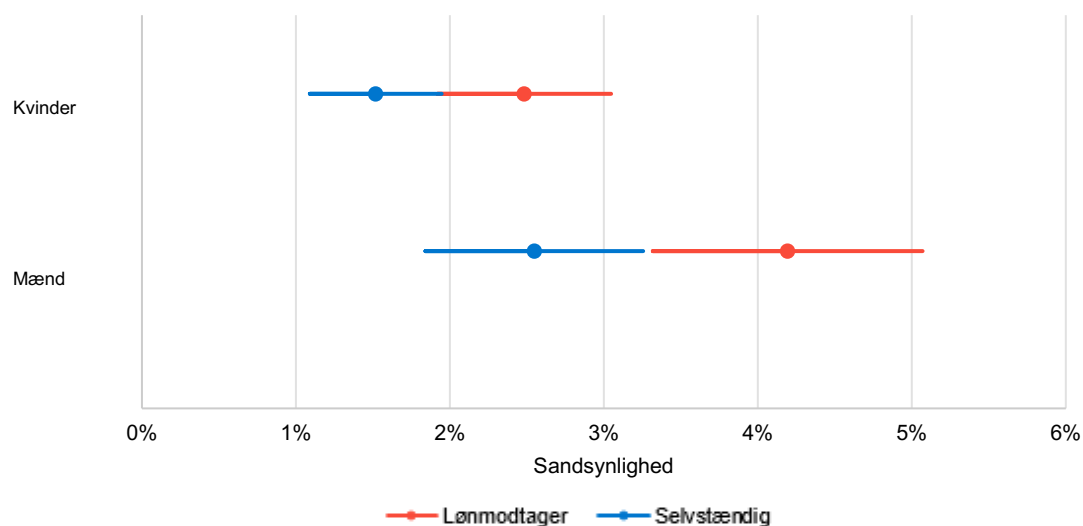
Sandsynligheden for at være lønmodtager er større end sandsynligheden for at være selvstændig (7 vs. 5 pct.) for de 67-, 72- og 77-årige, der indgår i denne undersøgelse. I følgende ser vi på, at denne forskel gælder uanset, hvilke af de undersøgte karakteristika, vi fokuserer på. Til dette formål har vi gennemført en analyse af, hvad der karakteriserer personer over 65 år, der er beskæftiget som hhv. lønmodtagere og selvstændige, sammenlignet med personer, der har forladt arbejdsmarkedet. Med afsæt i denne analyse er sandsynligheden for, at man er hhv. lønmodtager eller selvstændig forudsagt for hvert af de undersøgte karakteristika. Også her er opgørelsen baseret på personer, der i øvrigt er "ens" på de øvrige forklarende variabler. Dermed kan vi sammenligne, hvilken sammenhæng der *isolert set* er mellem de enkelte karakteristika og sandsynligheden for at være hhv. lønmodtager og selvstændig. For en nærmere beskrivelse af fremgangsmåden, se afsnit 1.3.

Mænd har større sandsynlighed for at være lønmodtager end for at være selvstændig, se Figur 3.7. Samme resultat synes at gælde for kvinder, men forskellen er (lige netop) ikke statistisk signifikant.

Især 67-årige, men også 72-årige har en større sandsynlighed for at være lønmodtager end for at være selvstændig, se Figur 3.8. Der er ikke signifikant forskel på disse sandsynligheder for 77-årige. Med andre ord er der ikke – som vi ellers fandt i afsnit 2.2 – tegn på, at det er mere sandsynligt for 77-årige at være selvstændig end at være lønmodtager, når vi tager højde for de øvrige forklarende

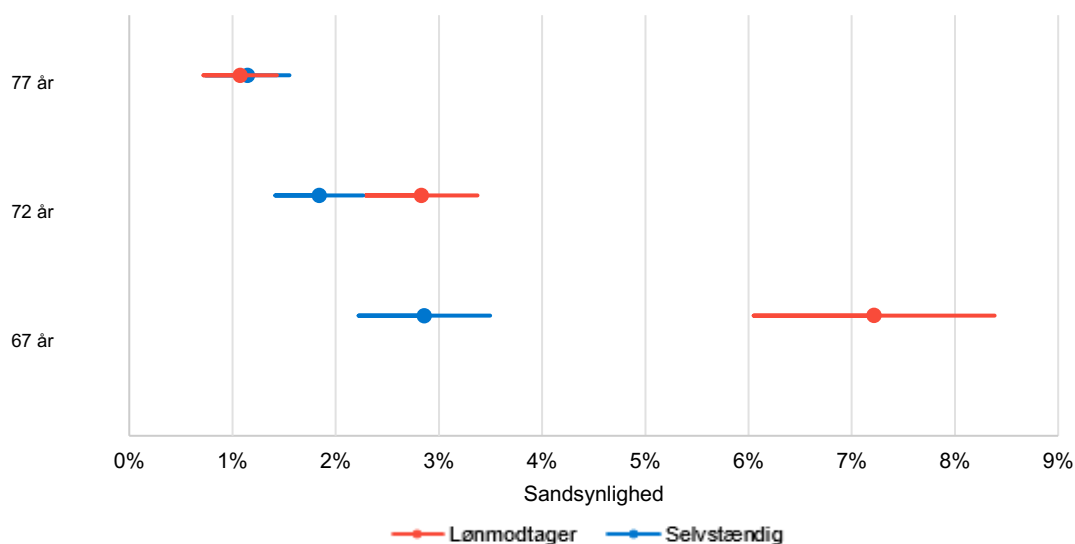
variabler. Resultaterne bekræfter i øvrigt, at sandsynligheden for at være lønmodtager falder mere med alderen end sandsynligheden for at være selvstændig.

Figur 3.7 Sandsynligheden for at være hhv. lønmodtager og selvstændig særskilt for kvinder og mænd. Procent¹ med et 90-procents-konfidensinterval².

Note: ¹ Angivet med dots. ² Angivet med vandrette linjer.

Figur 3.8 Sandsynligheden for at være hhv. lønmodtager og selvstændig særskilt efter alder. Procent¹ med et 90-procents-konfidensinterval².

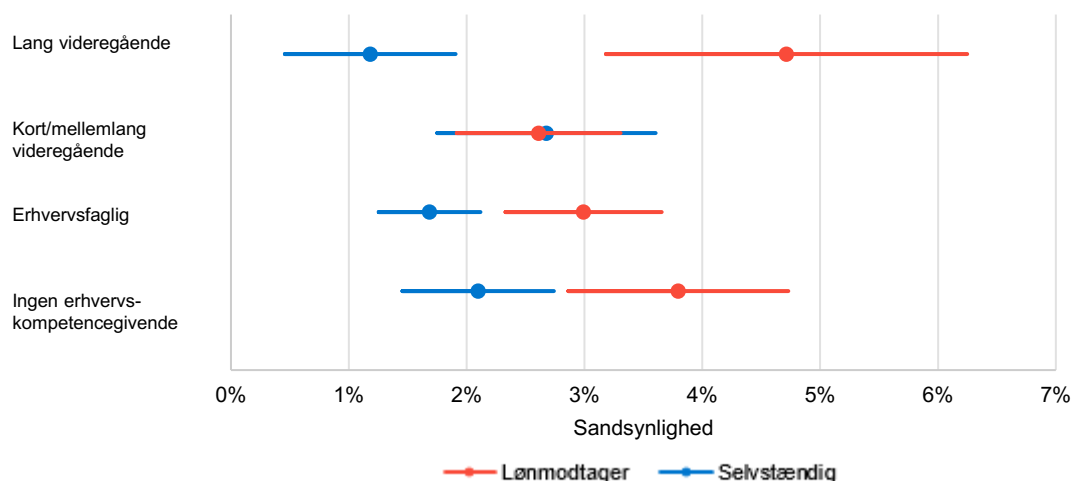

Note: ¹ Angivet med dots. ² Angivet med vandrette linjer.

Især personer med en lang videregående uddannelse, men også personer med en erhvervsfaglig uddannelse og personer uden en erhvervskompetencegivende uddannelse har en større sandsynlighed for at være lønmodtager end for at være selvstændig, se Figur 3.9. De to sandsynligheder er

derimod ikke signifikant forskellige for personer med en kort eller en mellemlang videregående uddannelse.

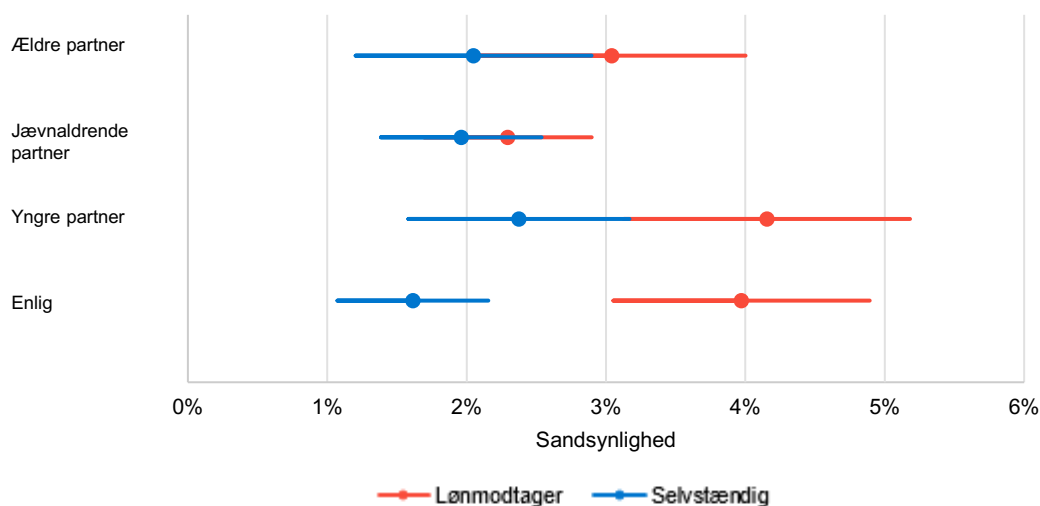
Figur 3.9 Sandsynligheden for at være hhv. lønmodtager og selvstændig særskilt efter uddannelsesniveau. Procent¹ med et 90-procents-konfidensinterval².

Note: ¹ Angivet med dots. ² Angivet med vandrette linjer.

Ser vi på betydningen af familieforhold finder vi, at især enlige, men også personer med en yngre partner har en større sandsynlighed for at være lønmodtager end for at være selvstændig, se Figur 3.10.

Figur 3.10 Sandsynligheden for at være hhv. lønmodtager og selvstændig særskilt efter familieforhold. Procent¹ med et 90-procents-konfidensinterval².

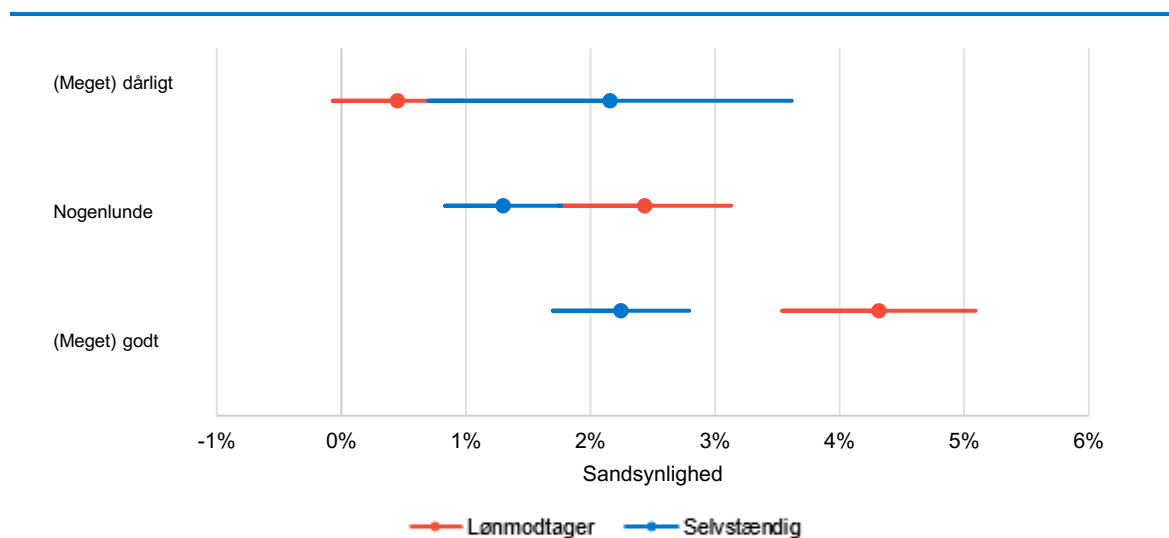

Note: ¹ Angivet med dots. ² Angivet med vandrette linjer.

Personer med et meget godt eller godt helbred har større sandsynlighed for at være lønmodtager end for at være selvstændig, se Figur 3.11. Samme forskel synes at gælde for personer med et nogenlunde helbred, men denne forskel er dog (lige netop) ikke statistisk signifikant. Derudover er det bemærkelsesværdigt, at personer med dårligt eller meget dårligt helbred tilsyneladende har

større sandsynlighed for at være selvstændig end for at være lønmodtager. Denne forskel er ikke statistisk signifikant, hvilket dog kan hænge sammen med, at relativt få personer angiver at have et dårligt eller meget dårligt helbred. Det er i denne forbindelse bemærkelsesværdigt, at sandsynligheden for at være selvstændig ligger på samme niveau for personer med dårligt eller meget dårligt helbred som for personer med godt eller meget godt helbred.

Figur 3.11 Sandsynligheden for at være hhv. lønmodtager og selvstændig særskilt efter helbred. Procent¹ med et 90-procents-konfidensinterval².

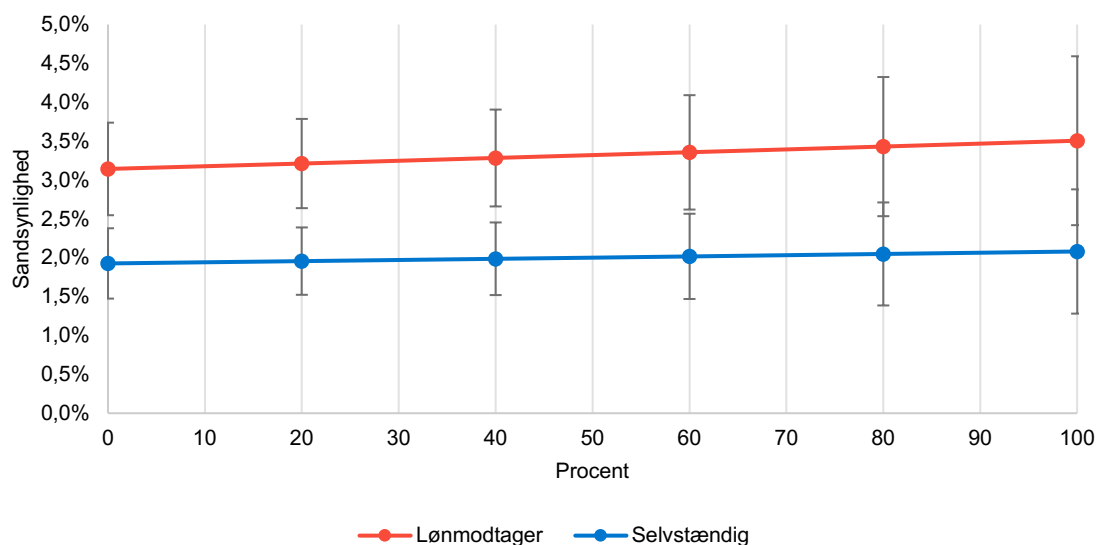
Note: ¹ Angivet med dots. ² Angivet med vandrette linjer.

Sandsynligheden for at komme til at mangle finansielle ressourcer i fremtiden til at imødekomme ens behov ser ikke ud til at hænge nævneværdigt sammen med sandsynligheden for hverken at være lønmodtager eller at være selvstændig, se Figur 3.12. I forlængelse heraf er forskellen mellem sandsynligheden for at være hhv. lønmodtager og selvstændig tæt på at være den samme uanset, hvor sandsynligt, man mener, at det er, at man kommer til mangle finansielle ressourcer.

Personer, der var selvstændige som 62-årige, har over 30 pct.'s sandsynlighed for også at være selvstændig efter de 65 år, se Figur 3.13. Dermed har de også markant større sandsynlighed for at være selvstændig end for at være lønmodtager efter denne alder. Omvendt har personer, der var lønmodtagere som 62-årige, større sandsynlighed for også at være lønmodtager end for at være selvstændig efter de 65 år. Forskellen er størst for lønmodtagere, der var ansat i den offentlige sektor, da de var 62 år. Forskellen mellem de to grupper af lønmodtagere er en følge af, at mens de har samme sandsynlighed for at være lønmodtager efter de 65 år, har lønmodtagere, der var privatansatte¹² som 62-årige, en større sandsynlighed for at være selvstændig efter denne alder.

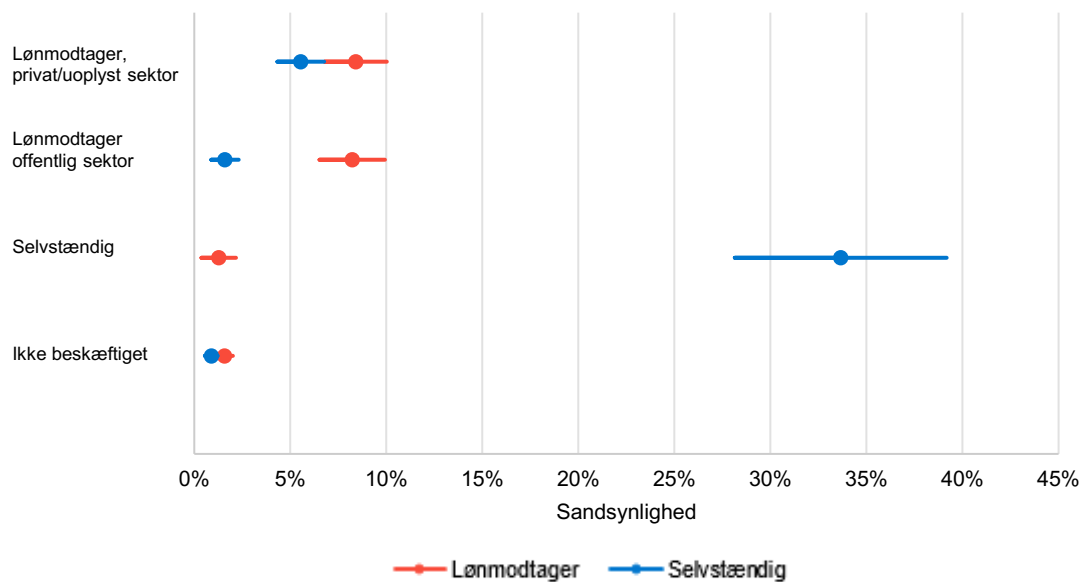
¹² I denne kategori indgår også lønmodtagere, hvis sektor var uoplyst i det anvendte register.

Figur 3.12 Sandsynligheden for at være hhv. lønmodtager og selvstændig særskilt efter sandsynligheden for, at man på et tidspunkt i fremtiden ikke har nok finansielle ressourcer til at imødekomme sine behov. Procent med et 90-procents-konfidensinterval¹.

Note: ¹ Angivet med lodrette linjer.

Figur 3.13 Sandsynligheden for at være hhv. lønmodtager og selvstændig særskilt efter arbejdsmarkedsstatus som 62-årig. Procent¹ med et 90-procents-konfidensinterval².

Note: ¹ Angivet med dots. ² Angivet med vandrette linjer.

4 Beskæftigedes økonomiske situation, jobforhold og fremtidsudsigter

I dette afsnit fokuserer vi på beskæftigede over 65 år. Formålet med kapitlet er at karakterisere dennes gruppes økonomiske situation, jobforhold og fremtidsudsigter i jobbet. Opgørelserne i kapitlet er foretaget for 67-, 72- og 77-årige i alt og særskilt dels for alder, dels for, om man er beskæftiget som lønmodtager eller selvstændig.

4.1 Økonomisk situation

Personer over 65 år, der er i beskæftigelse, har mulighed for at udskyde deres folkepension. Dette kaldes *opsat* pension. For at opsætte sin pension forudsætter det i sagens natur, at man har ret til folkepension, men også, at man arbejder mindst 750 timer inden for et kalenderår svarende til i gennemsnit ca. 14,5 time om ugen. Som et mål for, hvor mange der har opsat deres pension, har vi undersøgt, hvor mange af de beskæftigede over 65 år der ikke modtager folkepension. Opgørelsen er et overkantsskøn, fordi der potentielt kan være personer blandt de beskæftigede, der ikke har ret til folkepension.

7 pct. af de beskæftigede i alderen 67, 72 og 77 år modtager ikke folkepension. Der er ikke signifikant forskel på denne andel afhængigt af alder. Der er heller ikke signifikant forskel på, hvor stor en andel af disse beskæftigede der ikke modtager folkepension, afhængigt af om man er lønmodtager eller selvstændig.

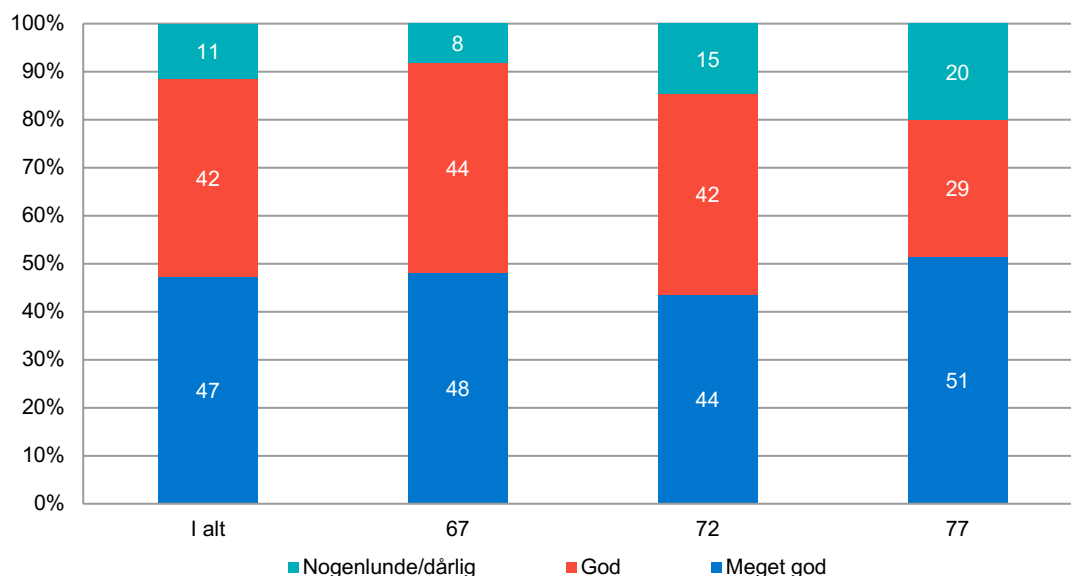
Muligheden for at opsætte sin folkepension afhænger som nævnt af, hvor mange timer man arbejder. Vi ser senere i kapitlet nærmere på, hvor mange timer de beskæftigede over 65 år arbejder pr. uge.

Vi har også set på, hvordan de beskæftigede syntes, at deres økonomi var på interviewtidspunktet. Cirka halvdelen fandt, at deres økonomi var meget god, ca. 40 pct. angav, at den var god, mens de resterende ca. 10 pct. angav, at den var nogenlunde, dårlig eller meget dårlig¹³, se Figur 4.1. Der er relativt flere af de 77- end af de 67-årige, der betragter deres økonomi som nogenlunde, dårlig eller meget dårlig. Vi har også set på, om de beskæftigedes vurdering af deres økonomiske situation er signifikant forskellig, afhængigt af om de er lønmodtagere eller selvstændige. Det viser sig ikke at være tilfældet (resultat ikke vist i figur).

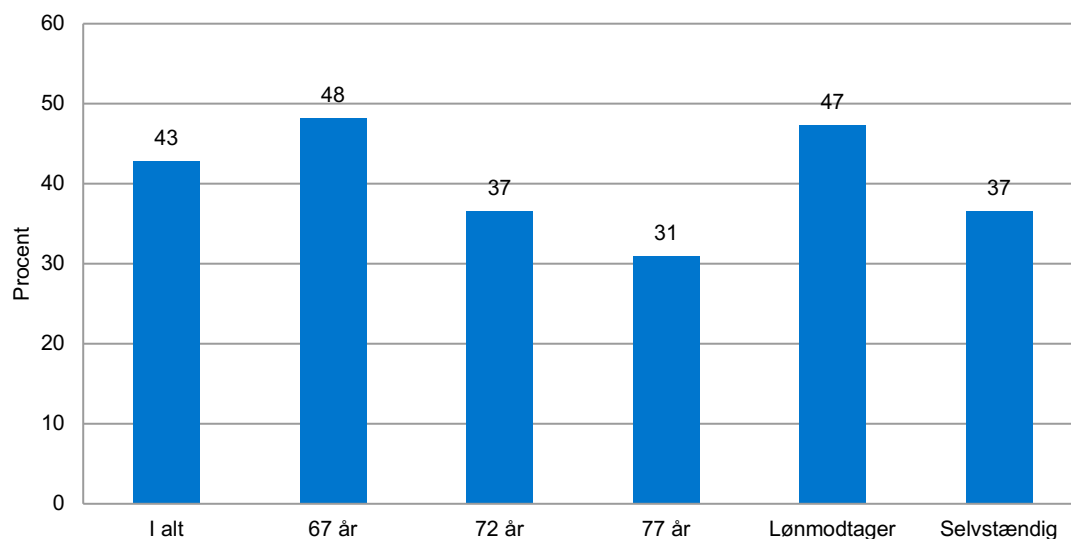
Endelig har vi set på, hvor mange af de beskæftigede over 65 år der forventer en væsentlig nedgang i deres indkomst, når de holder op med at arbejde. Vi finder, at 43 pct. forventer en sådan indkomstnedgang, se Figur 4.2. Andelen er desuden signifikant højere for lønmodtagere end for selvstændige (47 mod 37 pct.). Desuden falder andelen med stigende alder. For 67-årige gælder, at næsten halvdelen forventer at opleve en væsentlig nedgang i deres indkomst, når de forlader arbejdsmarkedet mod ca. 30 pct. for de 77-årige. Sammenholder vi disse aldersforskelle med ovenstående resultater, tyder det på, at de 67-årige tjener mere som beskæftigede end 77-årige – en forskel, der kan bl.a. være en følge af forskelle på, hvor mange timer pr. uge de enkelte aldersgrupper arbejder i gennemsnit – vi vender som nævnt tilbage til dette senere i kapitlet.

¹³ Datagrundlaget er for spinkelt til at adskille de beskæftigede, der betragter deres økonomi som dårlig, fra de øvrige.

Figur 4.1 Beskæftigede over 65 år fordelt efter, hvordan de synes, at deres økonomi var på interviewtidspunktet, i alt og særskilt efter alder, 2017. Vægtet procent.

Figur 4.2 Andel af beskæftigede over 65 år, der forventer en væsentlig nedgang i deres indkomst, når de holder op med at arbejde, i alt og særskilt efter alder og efter, om man er lønmodtager eller selvstændig, 2017. Vægtet procent.

4.2 Jobforhold

I dette afsnit ser vi først på, hvor mange år de beskæftigede over 65 år har haft deres arbejde. Dernæst undersøger vi, hvor mange timer de arbejder om ugen. I forlængelse heraf belyser vi, hvor mange af disse beskæftigede der ifølge eget udsagn har job, der kræver fysisk styrke. Endelig ser vi på, hvor mange af dem der har deltaget i efteruddannelse inden for de seneste 5 år.

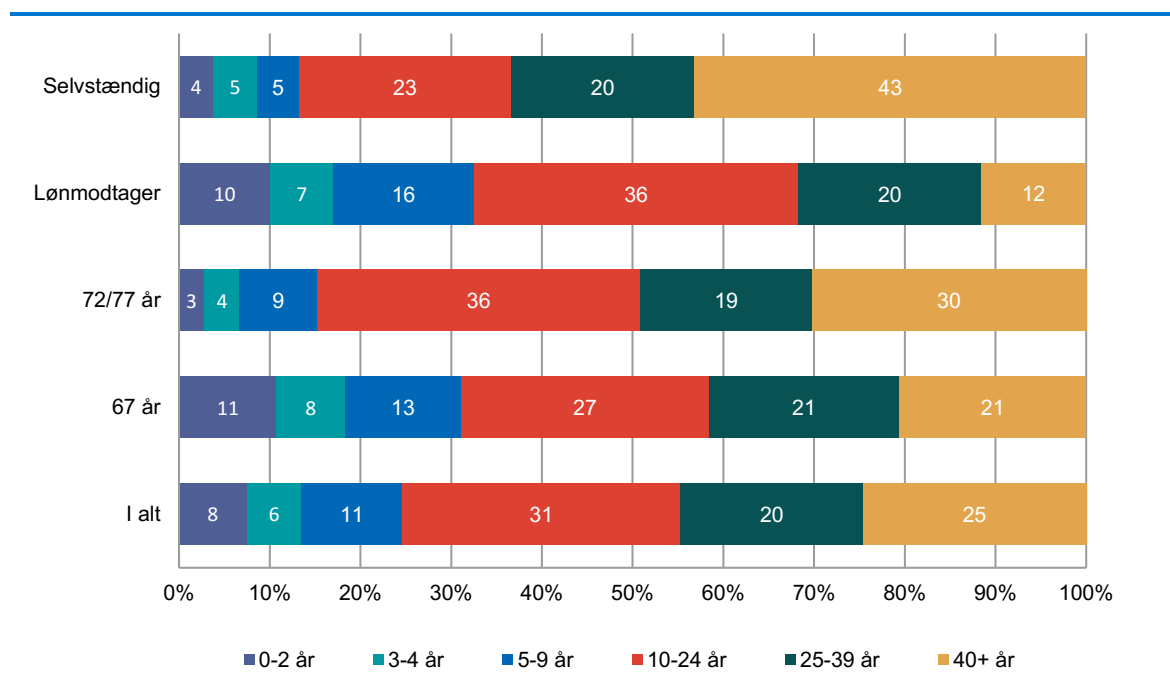
4.2.1 Anciennitet

25 pct. af de beskæftigede har haft deres arbejde i mindre end 10 år, se Figur 4.3. Cirka 30 pct. havde haft arbejdet i 10-24 år, 20 pct. havde haft det i 25-39 år, mens de resterende 25 pct. havde haft det i mindst 40 år.

67-årige havde – måske ikke så overraskende – i gennemsnit haft deres arbejde i færre år end 72- og 77-årige.¹⁴ For eksempel havde næsten 20 pct. af de 67-årige kun haft deres job i mindre end 5 år mod 7 pct. af de 72- og 77-årige. Andelen for de 67-årige viser, at relativt mange af dem, der er beskæftiget efter de 65 år, først har fået det pågældende arbejde, efter at de fyldte 60 år.

Især lønmodtagerne over 65 år har fået deres arbejde i en relativ sen alder. Hver tredje af lønmodtagerne har haft deres arbejde i mindre end 10 år mod kun 14 pct. af de selvstændige. Omvendt skiller de selvstændige sig ud ved, at mere end 40 pct. af dem har haft deres arbejde i mindst 40 år. Den tilsvarende andel for lønmodtagerne er kun 12 pct. Andelen for de selvstændige viser, at relativt mange af dem, der er selvstændige efter 65-årsalderen, har haft dette arbejde en meget stor del af deres arbejdsliv.

Figur 4.3 Beskæftigede over 65 år fordelt efter, hvor mange år de har haft deres arbejde, i alt og særskilt efter alder og efter, om man er lønmodtager eller selvstændig, 2017. Vægtet procent.

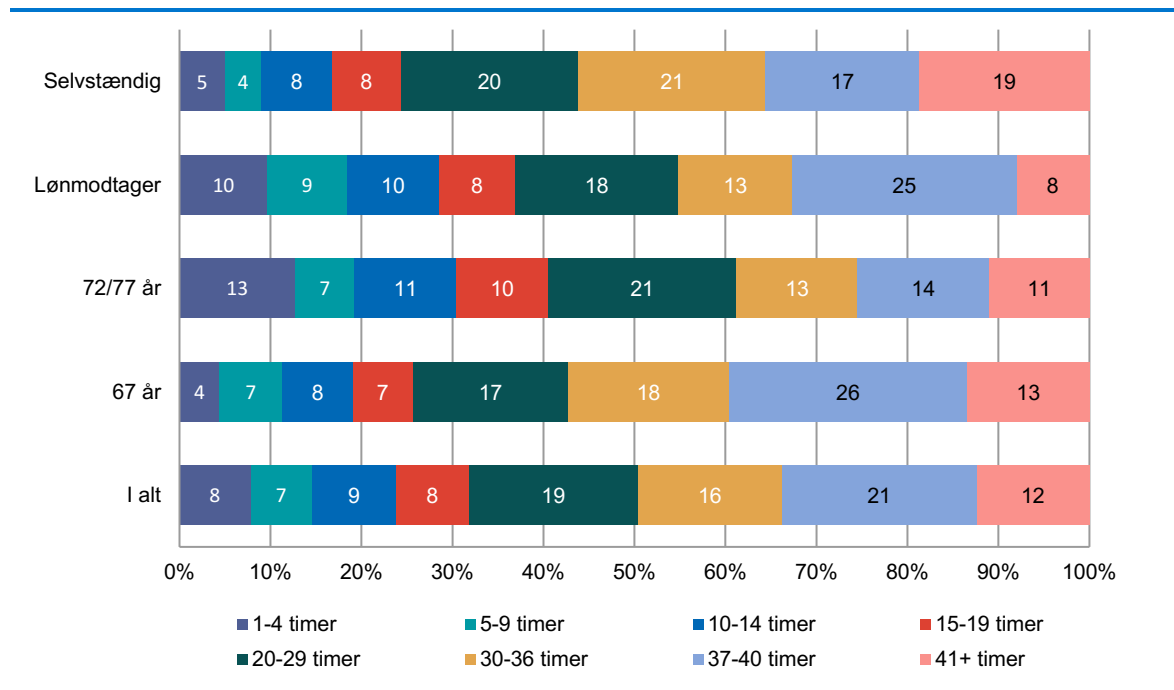
4.2.2 Ugentligt timetal

Vi har også set på, hvor mange timer de beskæftigede over 65 år arbejdede om ugen på interviewtidspunktet. Det skal bemærkes, at opgørelsen er et øjebliksbillede i den forstand, at nogle af adspurgte potentielt arbejdede (markant) mere eller mindre i de omkringliggende uger – det fortæller vores opgørelse ikke noget om.

¹⁴ Datagrundlaget er for spinkelt til, at vi kan skelne mellem 72- og 77-årige i denne forbindelse.

De beskæftigede over 65 år kan opdeles i tre nogenlunde lige store grupper, når det gælder det ugentlige timetal: en tredjedel arbejder under 20 timer, en tredjedel arbejder 20-36 timer og en tredjedel arbejder mindst 37 timer pr. uge, se Figur 4.4.

Figur 4.4 Beskæftigede over 65 år fordelt efter, hvor mange timer, de arbejder om ugen, i alt og særskilt efter alder og efter, om man er lønmodtager eller selvstændig, 2017. Vægtet procent.

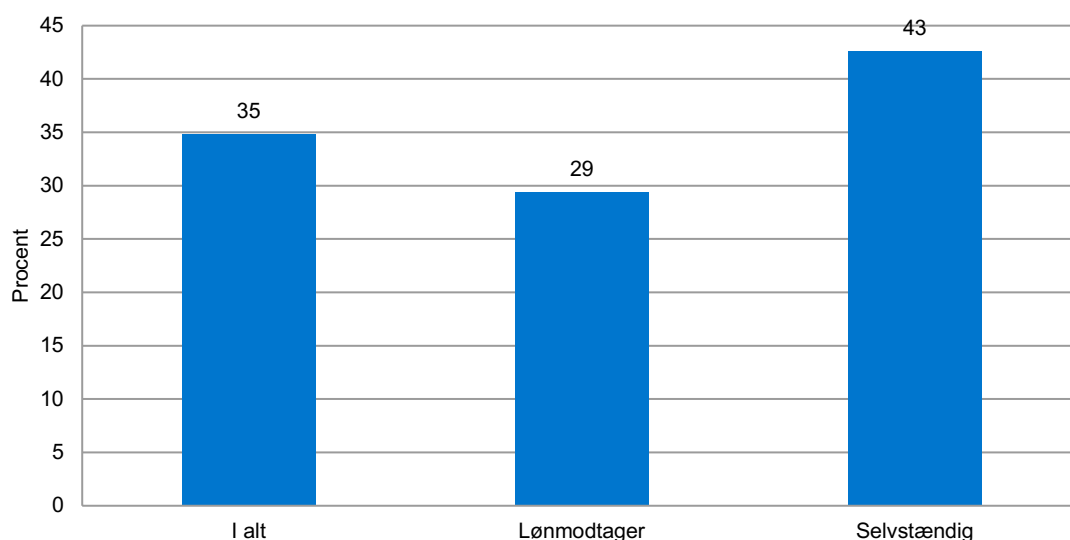
Selvstændige arbejder i gennemsnit flere timer pr. uge end lønmodtagere. Relativt mange (19 pct.) af de selvstændige arbejdere mere end fuld tid i registreringsugen – den tilsvarende andel blandt lønmodtagerne var kun 8 pct. Omvendt arbejder næsten 19 pct. af lønmodtagerne mindre end 10 timer pr. uge mod kun 9 pct. af de selvstændige.

Ikke overraskende arbejder de 67-årige i gennemsnit flere timer pr. uge end 72- og 77-årige. For eksempel arbejdede 57 pct. af de 67-årige mindst 30 timer mod kun 38 pct. af de 72- og 77-årige. Omvendt arbejdede 41 pct. af de 72- og 77-årige mindre end 20 timer pr. uge mod 26 pct. af de 67-årige.

4.2.3 Kræver jobbet fysisk styrke?

Cirka hver tredje af de beskæftigede over 65 år angav, at deres job kræver fysisk styrke, se Figur 4.5. Denne andel var større for selvstændige end lønmodtagere (43 mod 29 pct.). Andelen var derimod ikke signifikant forskellig afhængigt af alder (resultat ikke vist i nogen figur).

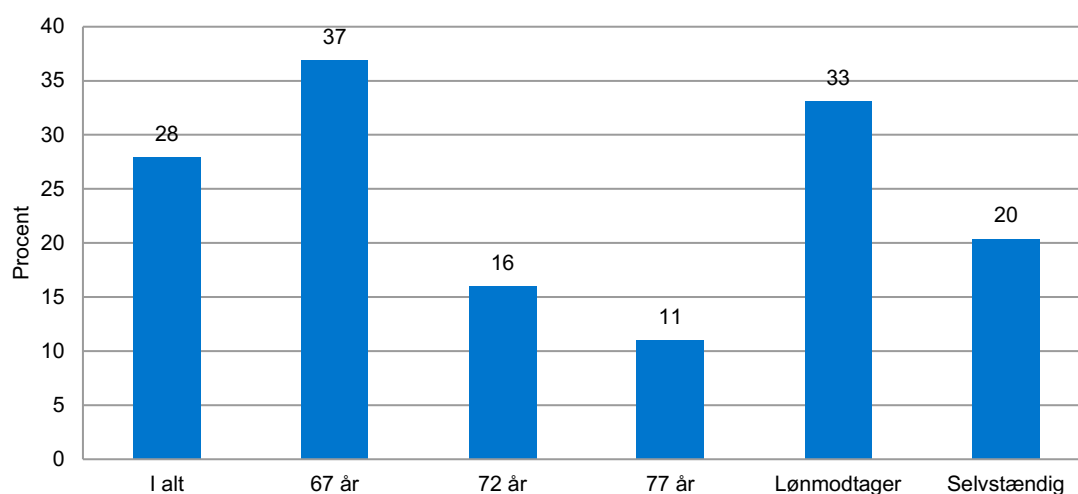
Figur 4.5 Andel af beskæftigede over 65 år, der angiver, at deres arbejde kræver fysisk styrke, i alt og særskilt efter, om man er lønmodtager eller selvstændig. Vægtet procent.

4.2.4 Deltagelse i efteruddannelse

Næsten 30 pct. af de beskæftigede over 65 år havde deltaget i efteruddannelse inden for de seneste 5 år, se Figur 4.6. Især de 67-årige (37 pct.) har deltaget i efteruddannelse, hvilket *kan* være en følge af, at især beskæftigede under 65 år deltager i efteruddannelse. Men samtidig er der rent faktisk også en del af de 72- og 77-årige (16 og 11 pct.), der har deltaget i efteruddannelse. Endvidere havde lønmodtagere i større omfang end selvstændige deltaget i efteruddannelse (33 mod 20 pct.).

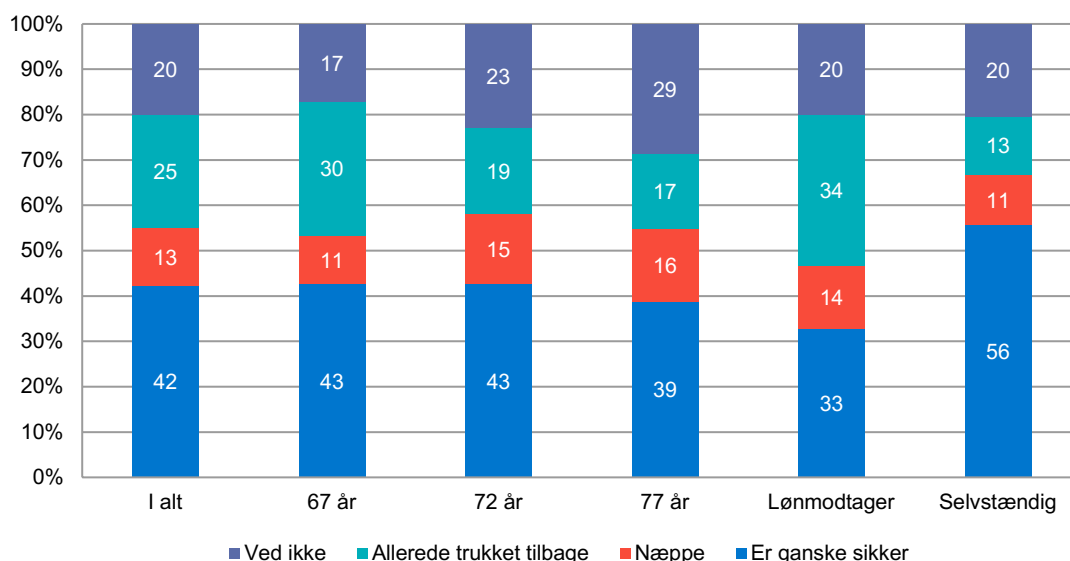
Figur 4.6 Andel af beskæftigede over 65 år, der har deltaget i efteruddannelse inden for de seneste 5 år, i alt og særskilt efter alder og efter, om man er lønmodtager eller selvstændig, 2017. Vægtet procent.

4.3 Fremtidsudsigter

Relativt mange (42 pct.) af de beskæftigede over 65 år var ganske sikre på, at de kunne klare det erhverv, de havde på interviewtidspunktet, 5 år ud i fremtiden, se Figur 4.7. 28 pct. mente, at de næppe kunne klare deres erhverv om 5 år, eller at de til den tid allerede havde trukket sig tilbage. De resterende 20 pct. var i tvivl, om de kunne klare det.

Figur 4.7 Beskæftigede over 65 år fordelt efter, om de tror, at de kan klare deres aktuelle erhverv om 5 år, i alt og særskilt efter alder og efter, om man er lønmodtager eller selvstændig, 2017. Vægtet procent.

Anm.: I kategorien "ved ikke" indgår også personer, der har svaret "er ikke sikker".

Relativt *flere* af de 67-årige end af de 77-årige troede næppe at de kunne klare erhvervet om 5 år eller havde allerede trukket sig tilbage (41 mod 33 pct.). Samtidig er der imidlertid også en relativ større andel af de 77-årige end af de 67-årige, der ikke ved, om de kan klare deres erhverv om 5 år (29 mod 17 pct.). Andelen, der er usikre på deres formåen i de kommende år, er med andre ord størst blandt de 77-årige.

Selvstændige var i væsentligt større omfang end lønmodtagere ganske sikre på, at de kan klare deres aktuelle erhverv om 5 år (56 vs. 33 pct.). En af forklaringerne på forskellen kan være, at de selvstændige formentlig i større omfang end lønmodtagere har mulighed for at tilpasse deres arbejdstid efter behov.

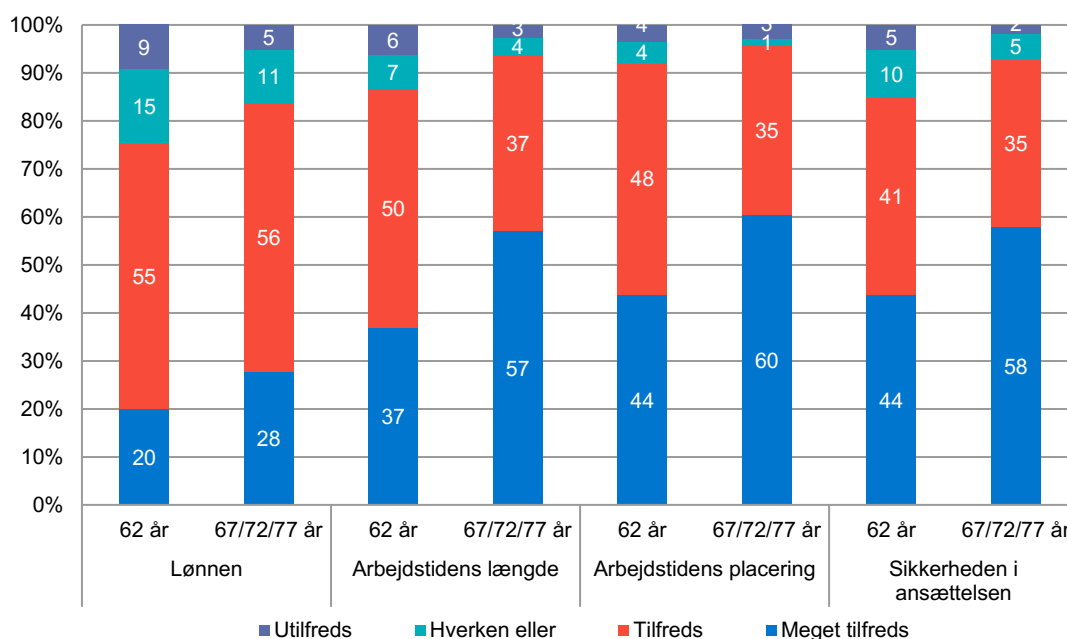
5 Lønmodtageres tilfredshed, muligheder og udfordringer på jobbet

Fokus i dette afsnit er på lønmodtagere over 65 år. Vi har undersøgt, om de er tilfreds med forskellige elementer af deres jobvilkår, samt om de har forskellige typer af muligheder og udfordringer på jobbet. Opgørelserne er baseret på lønmodtagere i alderen 67, 72 og 77 år. Vi sammenligner løbende med de tilsvarende forhold for lønmodtagere under 65 år. Til dette formål har vi anvendt oplysninger om lønmodtagere i alderen 62 år.

5.1 Tilfredshed

Vi har undersøgt, i hvilket omfang lønmodtagere over og under 65 år var tilfreds med henholdsvis lønnen, arbejdstidens længde, arbejdstidens placering og sikkerheden i ansættelsen. Vi finder generelt, at 67-, 72- og 77-årige lønmodtagere var mere tilfreds med disse jobelementer end 62-årige, se Figur 5.1. Som eksempel kan nævnes, at 57 pct. af de 67-, 72- og 77-årige var 'meget tilfreds' med arbejdstidens længde mod 37 pct. af de 62-årige.

Figur 5.1 Beskæftigede lønmodtagere fordelt efter, hvor tilfreds de er med a) lønnen, b) arbejdstidens længde, c) arbejdstidens placering og d) sikkerhed i ansættelsen, særskilt for 62-årige og for 67-, 72- og 77-årige, 2017. Vægtet procent.

5.2 Muligheder

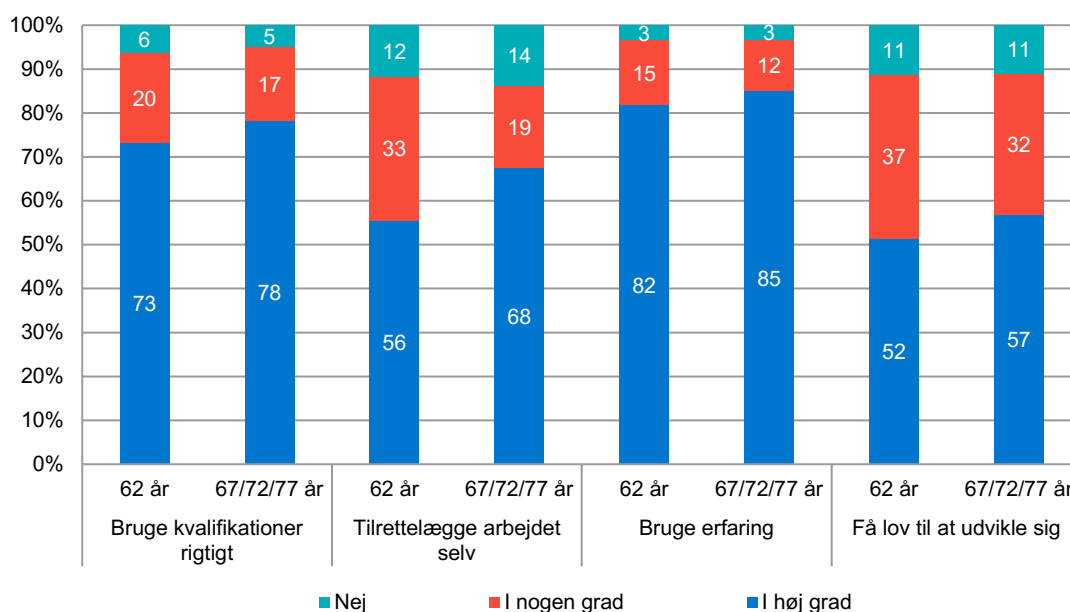
Vi ser dernæst på, om lønmodtagere over 65 år har de samme muligheder på jobbet som lønmodtagere under denne alder.

Først har vi set på, om der forskel på, i hvilket omfang lønmodtagere i de to aldersgrupper kan:

- bruge deres kvalifikationer rigtigt
- tilrettelægge deres arbejde selv
- bruge deres erfaring
- få lov til at udvikle sig.

Vi finder, at der i 3 ud af 4 tilfælde ikke er statistisk signifikant forskel mellem de to aldersgrupper på, i hvilket omfang lønmodtagere havde de nævnte muligheder, se Figur 5.2. Eneste undtagelse vedrører at kunne 'tilrettelægge deres arbejde selv'. Vi finder, at relativt flere af lønmodtagerne i alderen 67, 72 og 77 år end af lønmodtagerne i alderen 62 år 'i høj grad' kunne tilrettelægge arbejdet selv (68 vs. 56 pct.). Der er med andre ord ikke tegn på, at lønmodtagere over 65 år har færre muligheder på de nævnte områder end lønmodtagere under 65 år.

Figur 5.2 Beskæftigede lønmodtagere fordelt efter, om de synes, at de kan a) bruge deres kvalifikationer rigtigt, b) tilrettelægge deres arbejde selv, c) bruge deres erfaring og d) få lov til at udvikle sig, særskilt for 62-årige og for 67-, 72- og 77-årige, 2017. Vægtet procent.

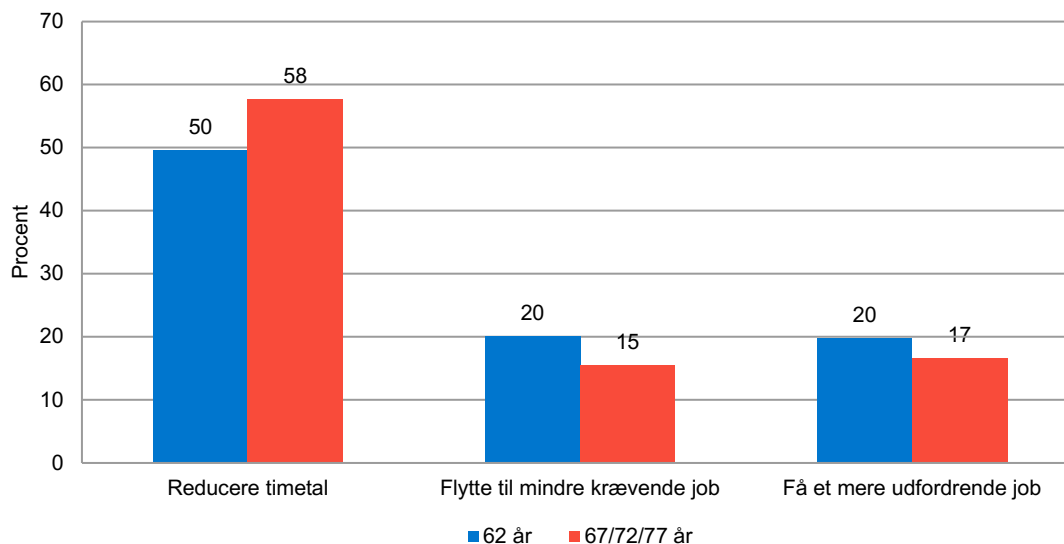
Anm.: Ikke signifikant forskel mellem 67/72/77 år og 62 år for "bruge kvalifikationer rigtigt", "bruge erfaring" og "få lov til at udvikle sig".

Vi har dernæst undersøgt, hvor mange af lønmodtagerne over og under 65 år – der, hvis de selv ønskede det – havde mulighed for at:

- reducere antallet af arbejdstimer i jobbet
- flytte til et mindre krævende job på deres arbejdssted
- få et mere udfordrende job på deres arbejdssted.

Vi finder, at relativt flere af lønmodtagerne i alderen 67, 72 og 77 år end af de 62-årige lønmodtagere havde mulighed for at reduceret antallet af arbejdstimer i deres job, hvis de selv ønskede det (58 vs. 50 pct.), se Figur 5.3. Omvendt havde relativt set lidt færre af de 67-, 72- og 77-årige mulighed for enten at flytte til et mindre krævende job (15 vs. 20 pct.) eller at få et mere udfordrende job (17 vs. 20 pct.) på deres arbejdssted – i dette tilfælde er forskellen mellem de to grupper imidlertid ikke statistisk signifikant.

Figur 5.3 Andel af beskæftigede lønmodtagere, der – hvis de selv ønsker det – har mulighed for at a) reducere antallet af arbejdstimer i deres aktuelle job, b) flytte til et mindre krævende job på deres aktuelle arbejdssted og c) få et mere udfordrende job på deres aktuelle arbejdssted, særskilt for 62-årige og for 67-, 72- og 77-årige, 2017. Vægtet procent.

Anm.: Ikke signifikant forskel mellem 62 år og 67/72/77 år for at "flytte til mindre krævende job på aktuelt arbejdssted" og "få et mere udfordrende job på aktuelt arbejdssted".

Resultaterne tegner samlet set et billede af, at lønmodtagere over 65 år har (mindst) lige så gode muligheder på jobbet som lønmodtagere under 65 år.

5.3 Udfordringer

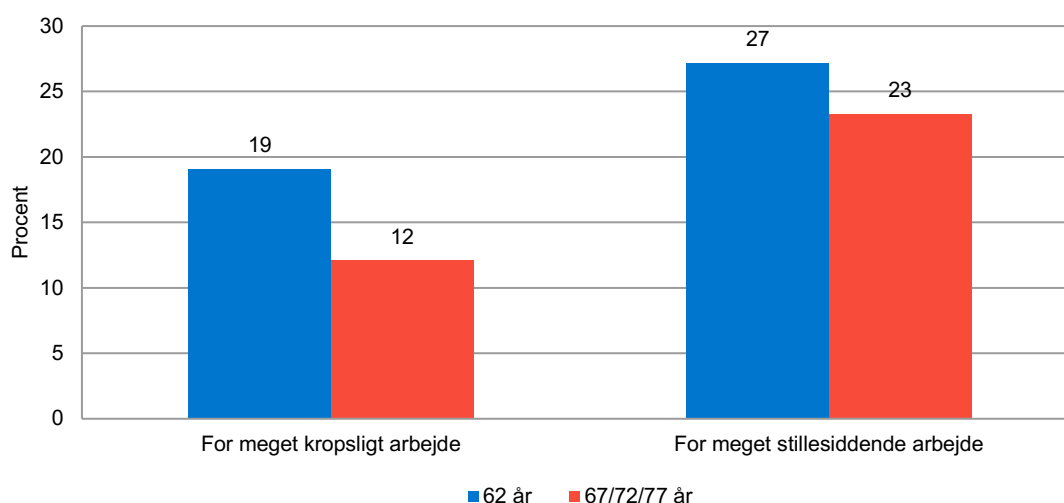
Vi undersøger afslutningsvis, om lønmodtagere over 65 år har større udfordringer på jobbet end lønmodtagere under 65 år. De undersøgte udfordringer vedrører forskellige typer af vanskeligheder, som man kan have i forhold til at bestride ens job.

Først har vi set på, hvor stor en andel af lønmodtagerne der oplever, at deres arbejde kræver for meget kropsligt eller for meget stillesiddende arbejde. Der er ikke tegn på, at lønmodtagere over 65 år oplever større udfordringer i denne forbindelse end lønmodtagere under 65 år – tværtimod. Kun 12 pct. af de 67-, 72- og 77-årige oplever, at de har for meget kropsligt arbejde mod 19 pct. af de 62-årige, se Figur 5.4. Tilsvarende angiver relativt færre af de 67-, 72- og 77-årige, at de har for meget stillesiddende arbejde (23 mod 27 pct.) – denne forskel er dog ikke statistisk signifikant.

Dernæst har vi set på, hvor stor en andel af lønmodtagerne der oplever, at deres trivsel på arbejdspladsen er generet af:

- Højt arbejdstempo
- Travlhed og stramme tidsplaner
- Manglende indflydelse
- Manglende anerkendelse og respekt.

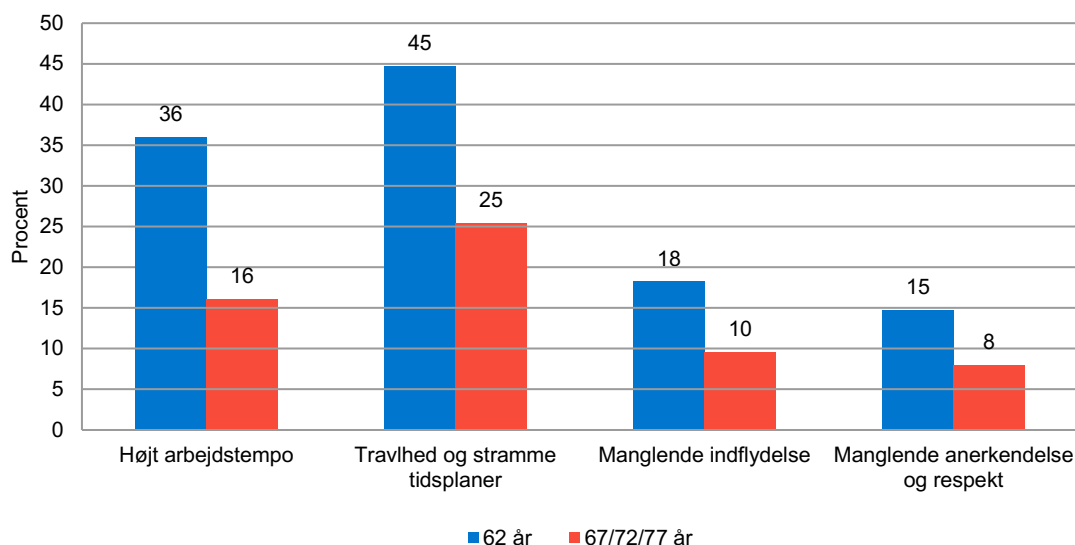
Figur 5.4 Andel af beskæftigede lønmodtagere, der synes, at deres arbejde kræver for meget a) kropsligt arbejde og b) stillesiddende arbejde, særskilt for 62-årige og for 67-, 72- og 77-årige, 2017. Vægtet procent.

Anm.: Ikke signifikant forskel mellem 62 år og 67/72/77 år for "for meget stillesiddende arbejde".

Lønmodtagere over 65 år angiver generelt i mindre omfang end lønmodtagere under 65 år, at deres trivsel er generet af de undersøgte forhold. Markant færre 67-, 72- og 77-årige end 62-årige er generet af højt arbejdstempo (16 mod 36 pct.) samt travlhed og stramme tidsplaner (25 mod 45 pct.), se Figur 5.5. Der er endvidere relativt færre af de 67-, 72- og 77-årige, der er generet af manglende indflydelse (10 mod 18 pct.) og manglende anerkendelse og respekt (8 mod 15 pct.).

Figur 5.5 Andel af beskæftigede lønmodtagere, der overlever, at deres trivsel på arbejdspladsen er generet af a) højt arbejdstempo, b) travlhed og stramme tidsplaner, c) manglende indflydelse og d) manglende anerkendelse og respekt, særskilt for 62-årige og for 67-, 72- og 77-årige, 2017. Vægtet procent.

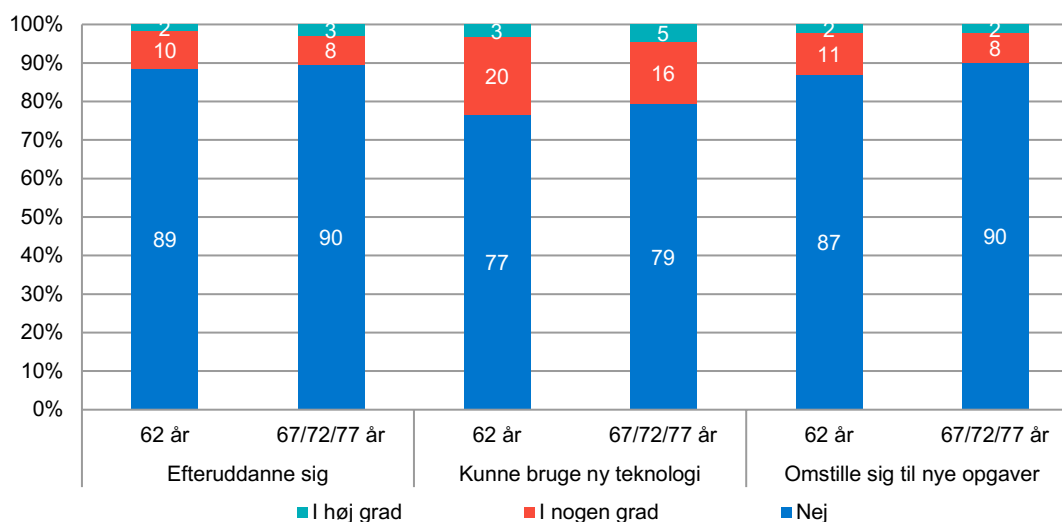

Afslutningsvis har vi undersøgt, hvor stor en andel af lønmodtagerne der oplever at have vanskeligheder ved at leve op til arbejdspladsens krav om:

- At efteruddanne sig
- At kunne bruge ny teknologi
- At omstille sig til nye opgaver.

Mindre andele af de undersøgte lønmodtagere angiver at have vanskeligheder ved at leve op til de anførte krav. Lønmodtagere over 65 år adskiller sig ikke signifikant fra lønmodtagere under 65 år i denne forbindelse. 11 pct. af de 67-, 72- og 77-årige angiver 'i høj grad' eller 'i nogen grad' at have svært ved at lave op til kravene om at efteruddanne sig mod 12 pct. af de 62-årige, se Figur 5.6. De tilsvarende andele for de to grupper er hhv. 21 og 23 pct. for brug af ny teknologi og 10 og 13 pct. for omstilling til nye opgaver.

Figur 5.6 Andel af beskæftigede lønmodtagere, der synes, at de har vanskeligt ved at leve op til arbejdspladens krav om at a) efteruddanne sig, b) kunne bruge ny teknologi og c) omstille sig til nye opgaver, særskilt for 62-årige og for 67-, 72- og 77-årige, 2017. Vægtet procent.

Anm.: Der er ikke signifikant forskel mellem 62 år og 67/72/77 år.

5.4 Opsummering

Resultaterne i dette kapitel tegner samlet set et billede af, at lønmodtagere over 65 år er mere tilfreds med specifikke jobelementer, har de samme (eller bedre) muligheder på jobbet og har samme (eller mindre) grad af vanskeligheder på jobbet sammenlignet med lønmodtagere under 65 år.

Resultaterne kan for det første afspejle, at lønmodtagere over 65 år er en (mere) selekteret gruppe, hvor dem, der har de mest attraktive arbejdsvilkår (se også Amilon & Larsen, 2019), er blandt dem, der fortsætter med at arbejde, efter at de har passeret folkepensionsalderen. Opgørelsen for personer under 65 år er baseret på 62-årige lønmodtagere. De af de 62-årige, der var efterlønsberettiget i 2017, kunne gå på efterløn i 2017. Det vil sige, at de tilbageværende 62-årige også er en selekteret gruppe (se også Amilon & Larsen, 2019). De 62-årige er dog givetvis en markant mindre selekteret gruppe end de undersøgte aldersgrupper over 65 år, hvilket fremgår af, at de 62-åriges beskæftigelsesfrekvens er markant større.

Resultaterne kan for det andet afspejle, at der ikke bliver stillet de samme krav til lønmodtagere over og under 65 år. Vi fandt fx, at lønmodtagere over 65 år ikke har vanskeligere ved at leve op til

arbejdspladsens krav om at omstille sig til nye opgaver end lønmodtagere under 65 år. Imidlertid siger opgørelsen ikke noget om, hvorvidt et sådan krav stilles til de to grupper i samme omfang. Vi kan derfor ikke udelukke, at fraværet af større vanskeligheder blandt lønmodtagere over 65 år (blandt andet) kan være en følge af, at der i mindre grad stilles krav til denne gruppe – en forskel, der ikke (udelukkende) behøver at handle om, hvordan arbejdsgivere behandler medarbejdere i forskellige aldersgrupper, men også kan afspejle, at lønmodtagere med (meget) nedsat arbejdstid bliver mødt andre krav end fuldtidsansatte.

Endelig kan resultaterne for det tredje afspejle, at lønmodtagere over 65 år i større omfang end yngre lønmodtagere kan forlade jobbet, når det passer dem. Denne mulighed har de af lønmodtagerne over 65 år, der alene arbejder, fordi de har lyst til det og ikke, fordi det er en økonomisk nødvendighed. En opgørelse baseret på tal fra årsskiftet 2011/2012 viser, at stort set alle, der arbejder efter folkepensionsalderen, ifølge eget udsagn arbejder, fordi de har lyst til det, mens kun ca. 30 pct. angiver, at de også arbejder, fordi det er en økonomisk nødvendighed (Larsen, Bach & Liversage, 2012). Det kan være, at (nogle af) dem, der på den måde går "frivilligt" på arbejde, har et andet og mere positivt syn på jobvilkårene end andre lønmodtagere.

Bilag 1 Logit regression tabel

Bilagstabel 1.1 Logit regression: Betydning af udvalgte forklarende variabler for beskæftigelsesandsynligheden særskilt for mænd og kvinder. Gennemsnitlige marginale effekter og standardfejl (i parentes).

	Mænd	Kvinder
Alder	-0,020 (0,002) ***	-0,006 (0,001) ***
<i>Uddannelsesniveau</i>		
Erhvervsfaglig	-0,048 (0,020) **	-0,006 (0,012)
Kort eller mellemlang videregående	-0,063 (0,024) ***	0,020 (0,014)
Lang videregående uddannelse	-0,044 (0,029)	0,049 (0,026)
<i>Familieforhold</i>		
Enlig	0,041 (0,023) *	0,010 (0,012)
Yngre partner	0,049 (0,017) ***	0,049 (0,025) *
Ældre partner	-0,014 (0,030)	0,019 (0,013)
<i>Helbred</i>		
Nogenlunde	-0,047 (0,018) ***	-0,043 (0,010) ***
Meget dårligt eller dårligt	-0,085 (0,033) **	-0,047 (0,017) **
<i>Fremtidig økonomisk situation</i>		
Utilstrækkelig finansielle ressourcer i fremtiden	0,001 (0,000) **	-0,000 (0,000) **
<i>Arbejdsmarkedsstatus som 62-årig</i>		
Selvstændig	0,359 (0,036) ***	0,267 (0,053) ***
Lønmodtager, offentlig sektor	0,112 (0,023) ***	0,081 (0,013) ***
Lønmodtager, privat eller uoplyst sektor	0,160 (0,017) ***	0,131 (0,020) ***
Antal observationer	2.000	2.233

Anm.: * p < 0,10; ** p < 0,05; *** p < 0,01. Referencegruppen er mænd/kvinder uden erhvervskompetencegivende uddannelse, der har en jævnaldrende partner og et godt eller meget godt helbred, og som ikke var i beskæftigelse som 62-årig.

Litteratur

- Amilon, A. & M. Larsen (2019): *Forventet tilbagetrækningsalder og arbejdsrelaterede forhold. Opgørelser baseret på Ældredatabasen*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Danmarks Statistik (2018): *Statistikbanken*. Tilgængelig på: <http://statistikbanken.dk/stat-bank5a/default.asp?w=1829>. Besøgt 27-11-2018.
- EU Kommissionen (2018): *Eurostat Database*. Tilgængelig på: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/data/database>. Besøgt 13-12-2018.
- Forsikring & Pension (2010): *Restgruppen med lav og utilstrækkelig pensionsopsparing – baggrundsrapport*. Tilgængelig på: <https://www.forsikringogpension.dk/media/2059/analyserapport-restgruppen-med-lav-og-utilstraekkelig-pensionsopsparing-baggrundsrapport-med-for-side.pdf>. Besøgt 05-02-2019.
- Larsen, M. & A. Amilon (2019): *Tilbagetrækningsalder og tilbagetrækningsårsager. Opgørelser baseret på Ældredatabasen*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Larsen, M. & P.J. Pedersen (2013): "To work, to retire – or both? Labor market activity after 60". *IZA Journal of European Labor Studies*, 2:21.
- Larsen, M. & P.J. Pedersen (2017): "Labour force activity after 65: what explain recent trends in Denmark, Germany and Sweden?". *Journal of Labour Market Research*, 50(1), s. 15-27.
- Larsen, M., H.B. Bach & A. Liversage (2012): *Pensionisters og efterlønsmodtageres arbejdskraftpotentiale. Fokus på genindtræden*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 12:15.
- Liversage, A. & M. Larsen (2017): *Udskudt tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet. Konsekvenser på de kommunale arbejdspladser*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Long, J.S. & J. Freese (2014): *Regression models for categorical dependent variables using Stata*. 3. udgave. College Station, Texas: Stata Press.

**VIDEN I
VELFÆRD**

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD